

FORVIKA

BOPLASS FRA ELDRE STEINALDER

av Mikael Cerbing og Alice Sunde Kvalheim

Kommune og fylke	Lødingen, Nordland
Askeladden ID	240031
Museumsnummer	Ts16086
Kulturminnetype/ strukturer	Boplass og aktivitetsområde
Utgravningsleder	Mikael Cerbing
Feltledere	Alice Sunde Kvalheim og Sakarias Lindgren (GIS)
Feltmannskap	7 personer
Tidsrom	28.07 - 24.09.21
Dagsverk i felt	207 dv
Metode	Maskinell avtorving, konvensjonell steinaldergraving, sjakting
Avtorvet areal	903 m ²
Dv med maskin	14 dv
Utgravd areal (fordelt på lag)	Lag 12: 60,5 m ² Lag 34: 15.25 m ² Lag 56: 1.5 m ²
Utgravd volum	9,4 m ³
Volum pr dagsverk	0,05 m ³
Hoh.	22-31 m
Funn	1186 littiske funn
C14-dateringer	6500-4200 f.Kr.
Datering	Senmesolitikum

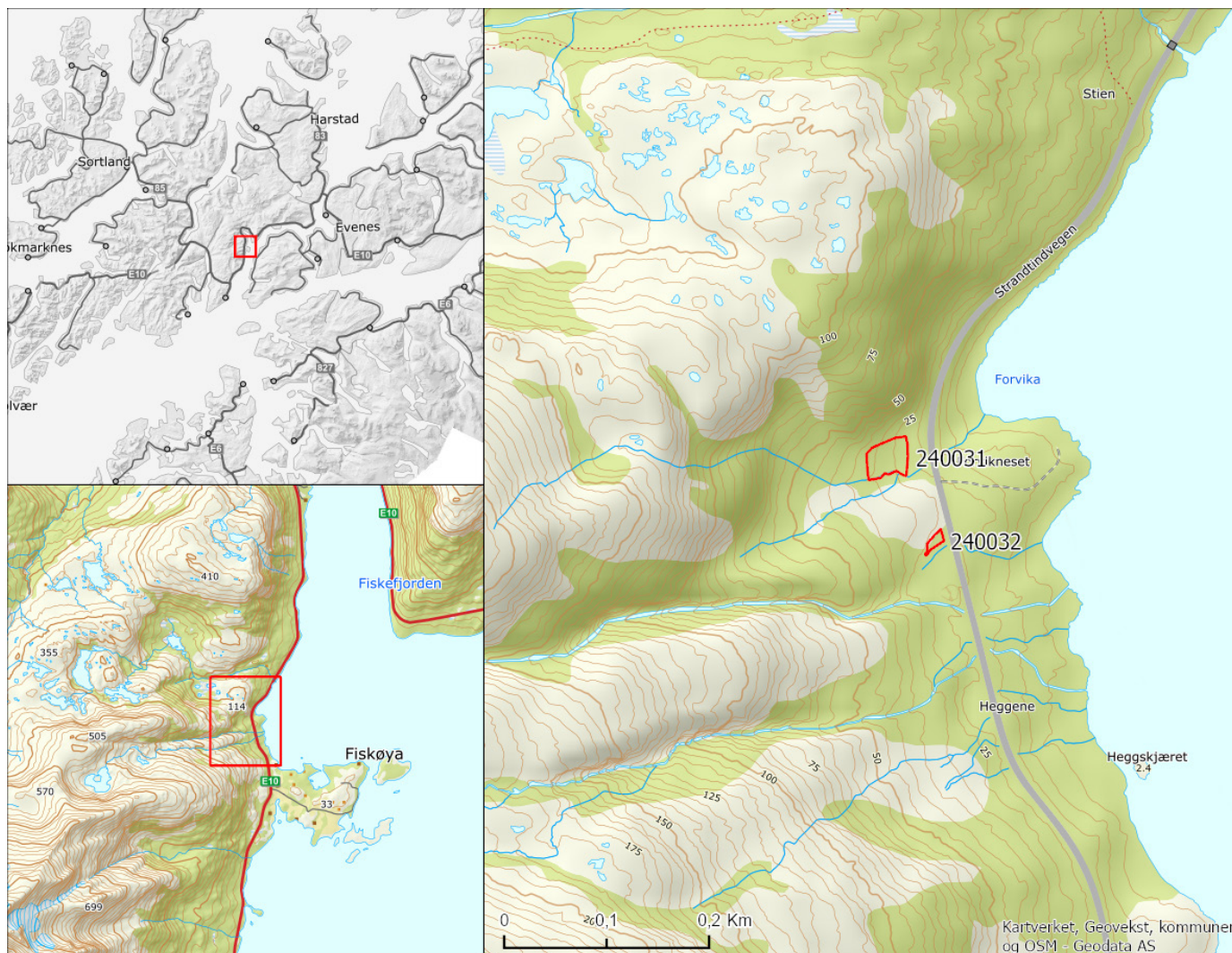
BAKGRUNNEN FOR UNDERSØKELSENE

Forvika registrerandes i 2018 av Nordland fylkeskommune. Undersøkningen utførdes på grund av endringer i den sedan tidligere vidtagna reguleringsplanen vilket lett till nya planavgränsningar

Lokaliteten blev først funnen med positiva provgropar på tapesvallen, varefter fyra möjlige strukturer registrerades i slutningen nedanför denna vall. Alla de fyra möjlige strukturerna testades positivt med litiska fynd, och anläggningarna tolkades som troliga, med förbehåll att de var svåra att tydligt se i den blöta terrängen. I allt så grävdes det sex positiva provgropar på lokaliteten, och den avgränsades med hjälp av dessa samt mer generell landskapsanalys. I allt så registrerades det 18 fynd ifrån förundersökningen. Dessa var främst avslag av flint, men även chert, kvarts och bergkristall identifierades. Fyndmaterialet innehöll vidare ett par mikrospån samt en möjlig borr. Ett par av fynden var värmepåverkade och några var vattenrullade. Inget daterbart material

Figur 1 Placeringen av Forvika i landskapet, sett mot sydväst ifrån Taraldsviktinden, med Fiskefjorden som försvinner ned i bildens högra hörn. Lokaliteten ligger placerad i en liten bukt i nedkanten av Strandstinden, med nuvarande Fiskøya som sticker ut som ett näs sydöst om lokaliteten. Detta näs bör ha bestått av en eller ett par öar samt en del skär under Forvikas senare bruksperiod.

Figur 2 Lokaliseringskarta för Forvika (240031) i nord och Forvikneset (240032) i syd.

blev funnet, så lokaliteten preliminär daterades efter typologi och höjd över havet till någon gång runt mellanmesolitikum till senmesolitikum (Melsæther, 2018, s. 22–24).

BELIGGENHET

Forvika låg dramatiskt placerad i en mindre bukt vid utloppet till Fiskefjorden där Tjeldsundet böjer av mot öst, ca 13 km nordnordöst om Lødingen centrum (Figur 1 og Figur 2). I nord avgränsades lokaliteten av branta klippväggar med en hel del nedrasad sten, dessa var alltifrån 40 cm stora stenar upp till klippblock på ett par meter i diameter. Väst om lokaliteten sluttar landskapet vagt uppåt ett 80tal meter tills det når foten av Strandstinden, varefter det blir rätt brant. I syd så var det en mindre bäck som rann ned ifrån fjället varefter det var ett tjugotal meter med myr tills man träffade på den lilla bergsknaggen som separerade Forvika från Forvikneset. I öst så

låg lokaliteten upp mot E10 var på landskapet föll i nästan 45o vinkel ned mot havet.

Den generella utformningen av lokaliteten var en lätt sluttande övre västlig del som planade ut de sista tio meterna innan tapeshacket vid ungefär 26,5 möh. Toppen till botten på tapeshacket var ungefär 5 meter i öst - västlig riktning och avslutades på runt 25 möh, varefter lokaliteten igen sluttade lätt nedöver mot E10 i öst. Lokalitetens högsta punkt var i nordväst på 31,8 möh och dess lägsta i ostanordost på 22,2 möh (Figur 3).

Området där lokaliteten var placerad var generellt rätt våt då dalgången som den var placerad på, ledde ned vatten både ifrån Raskardalen i nordväst samt ifrån Heggvatnet på Strandstinden i västsydväst. Myren och bäcken precis syd om Forvika fångade upp en hel del av detta vatten, men redan under öppningen av lokaliteten så behövde vi gräva

Figur 3 Forvika sett mot nord. Det går tydligt att se hur det är mer sten runt tapesocketet samt ju närmare man kommer fjällväggen i nord.

små avledningsdiken för vattnet som kom ur matjordslagret/torven i väst ovanför fältet. Detta blev än tydligare när regnen kom i september då bäcken i det närmaste svämmade över, och våra små avledningsdiken definitivt svämmade över.

MÅLSETTING

PROBLEMSTILLING

I projektplanen så beskrivs lokaliteten som troligen både hel och oförstörd, samt av en typ som generellt inte är undersökt i denna region från denna tid. Information om nedgrävda/uppbyggda husstrukturer som troligen ligger väl skyddade under ett tjockare lager med torv, hade i utgångspunkt en väldigt hög potentialitet för att ge oss god information. Husstrukturer av detta slag tyder även på längre uppehåll och om det var ett flertal utav dem, kanske även på att det har varit flera familjegrupper bosatta på platsen över tid. Denna typ av mänsklig aktivitet kan i grund ge goda möjligheter för att se på bland annat organisering av boplatser över tid, något som var ett av projektets huvudmål (Niemi et al., 2019). Fältarbetet fokuserade således mot att undersöka dessa hus. Men den övre fyndkoncentrationen togs även med som en prioriterad uppgift att kontrollera och avgränsa.

PRIORITERINGER OG STRATEGIER

Efter att fältet hade öppnats upp så var det tydligt att vi hade en nedgrävd husliknande struktur på den lägre delen av lokaliteten, medan de resterande tre var i bästa fall väldigt osäkra. En tertiär målsättning för oss blev med detta att undersöka om det var fler än en husstruktur på lokaliteten.

Slutligen så var det ett större område nedanför tapesocketet som var förhållandevis plant och hade en del spridda fynd och fläckar med kol över hela området. Detta blev en fjärde problemställning som vi valde att fokusera på.

1. Undersöka och fastställ om husstrukturer/hustrukturer var det som de preliminärt tolkats som och hur dessa/denna hängde samman med resten av fältet.
2. Undersöka det övre liggande fyndområdet.
3. Återfinna/avskrivna de tre osäkra husstrukturerna.
4. Undersöka det lägre liggande potentiella aktivitetsområdet.

UNDERSØKELSESMETODE OG DOKUMENTASJON

FELTMETODE OG DIGITAL DOKUMENTASJON

Överlag så följde vi etablerad stenåldersmetodik med rutegravning efter koordinatsystemet. Både Hus 1 och det potentiella hus 2 undersöktes även med schaktgravning genom dess västra (övre) del. Dessa schakt försökte vi gräva systematiskt från toppen och nedöver (osthyvelprincipen) för att se om det var möjligt att spåra ingrävningar eller annan manipulation av marken i plan och med det forma vidare utgrävningsstrategi.

Efter inledande upprepning så var det vidare tydligt att en stor mängd stenar såg ut att ha hamnat på lokaliteten efter att dess förhistoriska bruk hade upphört. Så efter att dessa dokumenterats så tog vi en halv dag och rensade upp fältet från all högt liggande sten. Detta hjälpte måhända inte så mycket med tolkningen av fältet, men det blev definitivt enklare att röra sig i området.

På grund av hur vi bäst kunde ställa upp sällningsstationer och liknande logistiska småsaker så valde vi så långt som det var möjligt att dela upp arbetsstyrkan i två grupper. En som undersökte det övre fyndspridningsområdet och en som fokuserade på de lägre anläggningarna och ytorna. Under projektets gång så blev fler flyttade ned till den lägre ytan då det var mer att göra där, men eftersom sällarna stod så pass nära utgrävningsområdena så var det generellt inte ett större problem.

Undersökningarna av Forvika och Forvikneset överlappade delvis i tid. Lokaliteterna är topografiskt åtskilda av en höjd, men genom att placera totalstationen på en liten kulle på andra sidan E10 fick den visuell kontakt med båda platserna.

PRØVEUTTAK

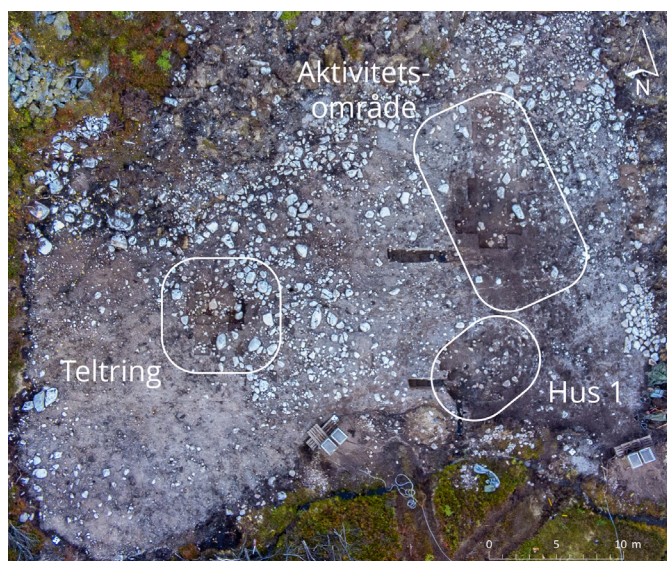
En större mängd kolprover blev tagna under kvadrantgravning där kol uppdagades. Vanligen så fann vi först kol under sällningen av jordmassorna, detta på grund av jordmån, väder, de ofta små mängderna med kol samt ett fokus på att öppna yta i rask takt. När kol hade uppdagats

i sållet så knöts de retrospektivt till kvadrantens ID-nr, vanligen med hjälp av en mittpunkt i kvadranten. På några platser så upptäcktes kol under gravningen varpå det samlades in som makroprover.

Vi tog även fyra serier med pollenprover. Dels på lokalitetens nordvästra avgränsning vilka togs av arkeobotaniker ifrån universitetet i Bergen när de var på besök på projektet. Vi tog även två serier ifrån avgränsningarna till Hus 1, samt en mindre serie i schaktet vi grävde för att efterforska det möjliga hus 2. Alla pollenprover dokumenterades med foto samt inmätt topp- och bottenpunkt på var serie.

OBSERVASJONER OG RESULTATER

Jordmånen bestod av rätt tjock torv/jord beklädd med ljung, lite gräs och en del småbjörk. Under denna kom sterilen som var en något siltig och sandig grus, och vars översta del var fyndförande. Större delen av lokaliteten förutom dess mest västra och sydöstra del var täckt av större till mindre stenar. Från en del block på mellan 1–2 m i diameter till en hel del mindre sten runt 30–50 cm i diameter. Det var tydligt att blocken generellt blev större mot fjällsidan i nord men också att de tycktes vara mer samlade runt tapeshacket. Större delen av dessa stenar låg även rätt högt i jorden och inte sällan direkt på sterilen, något som troligen tyder på att åtminstone en del av dem var yngre än aktiviteten på lokaliteten.

Figur 4 De tre områdena som kommer att diskuteras i texten.

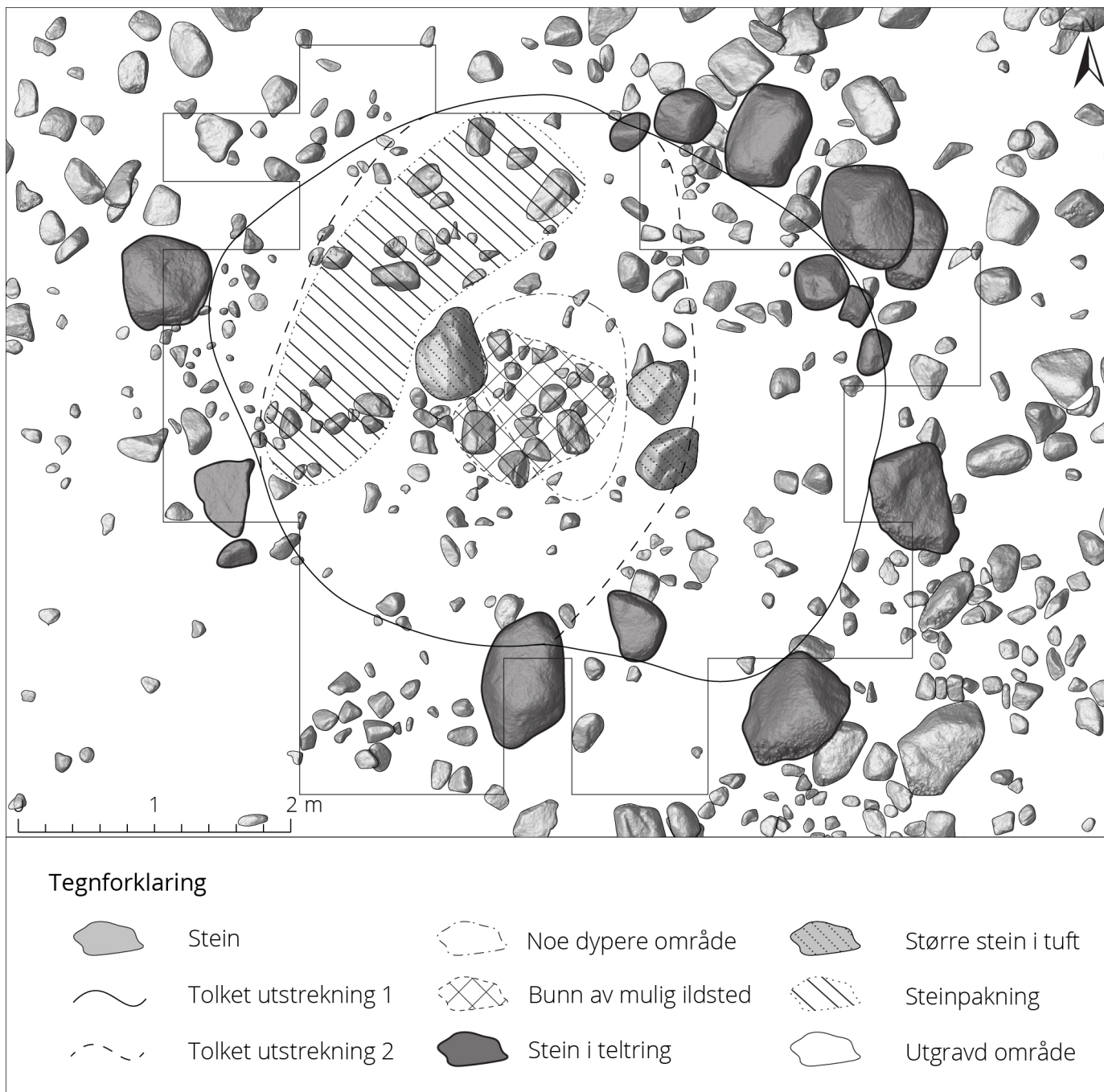
De följande beskrivningarna av Forvika kommer att delas upp och diskuteras i tre delar. Senare fyndkapitel och diskussion kommer att i huvudsak följa denna uppdelning av lokaliteten (Figur 4).

1. Tältring, vilket var det övre fyndspridningsområdet på lokaliteten.
2. Hus 1, vilket var den ingrävda husstruktur som undersöktes på lokalitetens lägre nivå.
3. Aktivitetsområde, vilket var området nord

för Hus 1.

TÄLTRING

På den övre västra delen av lokaliteten så var det som sagt ett smalt och förhållandevis plant område mellan tapeshacket i öst och till marken började slutta lätt uppöver igen i väst. På ca 28–29 möh hade Nordland fylkeskommun haft ett par positiva provgropar under den utvidgade förundersökningen i 2018 (Melsæther,

Figur 5 Ursprunglig, rektifierad och senare tolkning av Tältringen. De större stenarna som möjligen kan visa på en yttre avgränsning är uthävda, likaså den möjliga eldstaden och den nordvästra stenpackningen. I området runt eldstaden så uppmärksammades även kol något djupare ned i marken, även detta är utmärkt på kartan.

2018, s. 22–24). Under upprensningen av ytan så kunde vi finna lösfynd på ett förhållandevis avgränsat område som samstämde med förundersökningen och den andra prioriteringen ifrån projektplanen.

Fyndspridningen låg i den övre västra gränsen av det steniga området runt tapesocket och man kunde vagt se att området åtminstone till del kan ha blivit upprensat för sten. På översiktsfoton framkommer detta som ett något ovalt, lätt upprensat område, ca 5,5 m långt (nord-syd) och mellan 2 till 4 m brett (öst-väst) beroende på vart man mäter och vad man räknar som "upprensat". Det skall understrykas att denna upprensning var svår att se i fält och först kom fram på översiktsfoton när man vet vad det är man ser efter. Om det inte hade varit för lösfynden på ytan så ser jag det som en väldigt liten chans att vi hade sett närmare på området. Det var denna som mättes in som tältringen i fält (A11580), och kom senare att rektifieras något i främst dess sydöstra del (A14194).

Lösfynden som framkom under upprensningen tycktes vara relativt väl avgränsade inom den södra delen av denna möjliga oval, vilket också blev området som vi fokuserade på att undersöka. Vi inledde med att gräva ett par kvadranter med 5 cm stick, men det visade sig inte ge någon utdelning, så det mesta av ytan kom att grävas med 10 cm stick.

Med en del extra kartstudier under efterarbetet så har ett par möjliga omtolkningar/extra tolkningar framkommit. Dessa uppmärksammades inte i fält och skall ses som i bästa fall osäkra. Dock så bör de påpekas (Figur 5). För det första så kan man i området där tältringen är placerad se en större ring av större stenar än den som mättes in i fält. Dessa skall inte ses som ett konstruktionselement, utan snarare att dessa kan ha blivit flyttade på för att göra plats för ett möjligt tält. Denna tolkade utsträckning är något större än den ovan och är närmast cirkulär och ca 4,5–4,7 m i diameter. I mitten av tältringen kan man även se en ansamling med mindre stenar på mellan 10–30 cm i diameter. Dessa var inte synligt värmepåverkade men det samlades in en något större mängd med kol i relation till dessa, än vad det gjordes på resten av ytan. Kolet blev även funnet något djupare ned i marken i detta område än runtomkring. Dessa har retrospektivt

tolkats som botten på en möjlig eldstad, men denna tolkning är väldigt osäker. Dessa detaljer har märkts ut på figur 5 tillsammans med de ursprungliga avgränsningarna.

I allt så skickades det tre kolprover till datering ifrån tältringen. Två av dessa kom tillbaka med dateringar som överensstämmer gott med fyndmaterialet, runt 6500 och 5800 f.Kr. Den tredje dateringen ifrån tältringen har dock en helt avig datering på runt 2750 f.Kr.

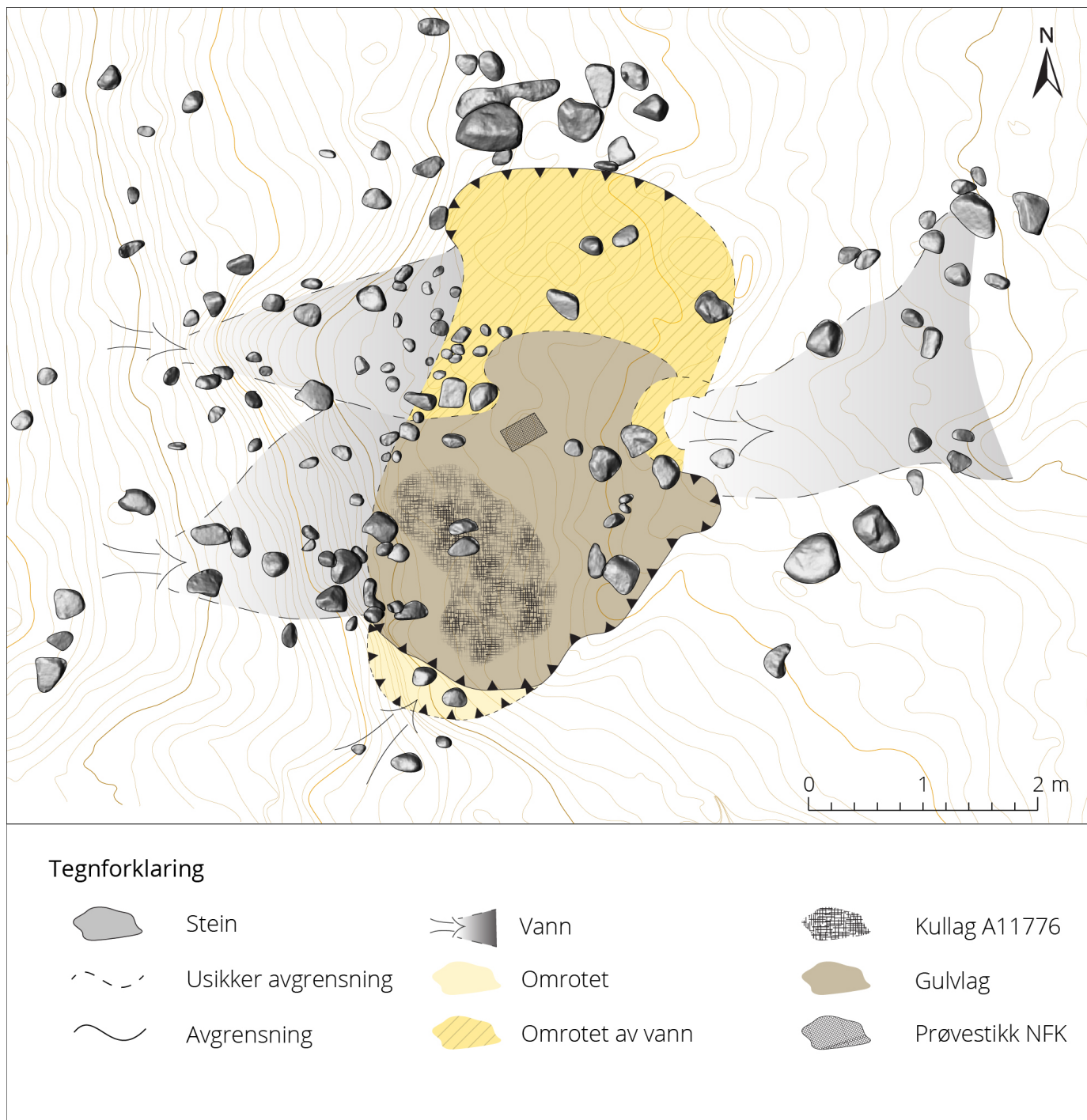
HUS 1

Efter att Forvika öppnats upp kunde vi endast se en tydlig ingrävning i den lägre delen av tapesocket. Denna blev definierat som "Hus 1" och var placerad längst i syd på lokaliteten, endast två meter från bäcken som rann igenom området och som avgränsade lokaliteten i syd.

Strukturen såg inledningsvis ut att ha en väldigt underlig oregelbunden form, men under undersökningen så kom vi fram till att detta måste ha berott på att det gått stora mängder med vatten igenom anläggningen upprepade gånger, vilket lett till att dess västra sida rasat in och fått en irreguljär form. Detta leder till att följande beskrivning som bäst skall se som ungefärlig eftersom flera av strukturens avgränsningar var osäkra (Figur 6).

Hus 1 var en oval struktur ca 4,6 m lång (nordnordöst-sydsydväst) och 2,6 m bred (västnordväst-ostsydost) med en inre areal på runt 14 m². Vi hade tydliga spår av att strukturen var nedgrävt på flera sidor; i syd, i sydöst och i nordväst. Vid den södra och sydöstra delen av huset så kunde vi dock även identifiera påverkan från rinnande vatten som verkar ha kommit in i huset och sedan följt den södra nedgrävningen varpå vattnet "brutit ut" i husets nordöstra del. Detta gjorde att det nordöstra hörnet av strukturen var mer eller mindre bortspolat av vatten. Så både när det kommer till dess avgränsningar samt dess konstruktion så är det omöjligt att säga något säkert om på denna del av strukturen.

På grund av dess placering gentemot tapesocket så kan vi också vara säkra på att det var nedgrävt längs dess övre västnordvästra långsida. Men eftersom tapesocket till stor del hade kollapsat här, så gick det inte att säkert definiera vart avgränsningen för strukturen låg på

Figur 6 Tolkning av Hus 1 med hur vatten har påverkat strukturen. Kollager A11776 är utmärkt i husets sydvästra del.

denna sida. Dock gör placeringen av golvlageret, samt om man jämför husets nedgrävda sydvästra del och dess nedgrävda nordvästra del, att vi relativt väl kan estimeras husets ursprungliga utformning.

De södra 2/3 delarna av husets insida hade ett mellan 1–10 cm tjockt lager med siltigt grus som tolkades som ett möjligt golvlager. Under detta lager var det ett något brunare och betydligt stenigare lager, som var detsamma som registrerades i husets nordliga tredjedel, vilket till

större del även saknade fynd. Detta var troligen den sterila jorden under huset, och det betyder att golvlageret i den norra tredjedelen troligen spolats iväg av vattengenomströmning i huset.

I den södra delen av huset så identifierades ett större kollager vilket mättes in som A11776. Det låg en bit ned i det som tolkades som golvlageret och var inte synligt efter inledande upprensning. Vi kunde inte heller finna något som klart avgränsade lagret under utgrävning, som för exempel en stenring. Kollageret var något

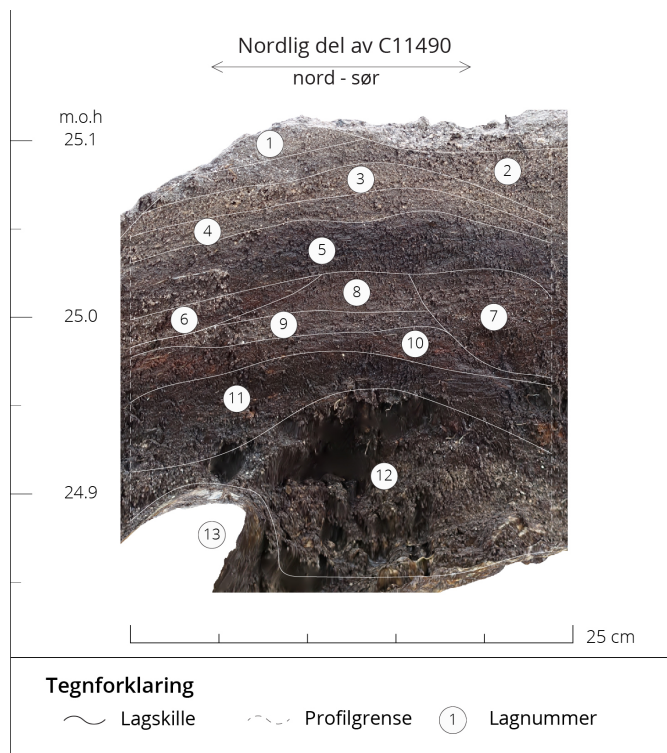
oformligt ovalt och ca 1,8 m långt på sitt längsta (nordväst-sydöst), och mellan 0,8 och 0,9 m i bredd. Detta gav dem en minimal utbredelse på 1,54 m² eller ca 10 % av golvytan. Kollagret var tjockast i mitten, upp till mellan 2–5 cm i mäktighet, och tunnades ut mot kanterna tills det försvann. Det blev taget fem prover ifrån lagret (PK11640, PK11642, PM11857, PK14090 och PK14132) men förutom kol så dök inget annat av intresse upp i materialet.

Det gick inte att identifiera några säkra väggar, vallar eller väggbärande element i relation till Hus 1. Eftersom hela den västra delen av nedgrävningen tycks vara mer eller mindre bortspolad, så är det inte mycket här som kan hjälpa oss. Det låg en rad med mindre stenar intill den inre västra nedgrävningen till huset, men det är svårt att säga om denna var konstruerad eller om det är något geologiskt som sköljts fram. Den typen av stenar kunde dock inte ses någon annanstans i strukturens avgränsningar. Varken i nord eller i öst kunde några som helst spår av väggkonstruktion ses. Det låg ett fåtal stenar i 0,4–0,5 m klassen i vag relation till nedgrävningen, men det var inget som direkt pekade på att dessa kunde ha ett konstruktionssyfte. Den enda möjliga konstruktionen vi hade var i den södra avgränsningen gentemot bäcken. På ytan såg det ut som om denna avgränsning möjligen kan ha varit uppbyggd. Så vi valde att sätta ett schakt igenom för att se om det kunde ge oss mer information, eller i det minsta avskriva möjligheten.

Verkligheten visade sig i god ordning att vara något mer komplicerad. Schaktet som grävdes genom ytan var ungefär 2 m långt, 0,5 m brett och runt 0,5 m djupt. Djupet kom dock inte att spela så stor roll eftersom de understa 20 cm direkt fylldes upp med vatten i nästan samma takt som vi kunde ösa ur det. Profilen visade stora, men inte särskilt klara skillnader både horisontalt och vertikalt. Horisontalt så var det en stor skillnad ca 0,7 m syd från nedgrävningen inne i huset. I delen av schaktet närmast intill huset så var det tydligt att det låg ett flertal lager med torv uppå den steniga och grusiga undergrunden som folket på Forvika grävt sig ned igenom för att konstruera huset. Efter dessa 0,7 m så övergick profilen till att generellt bli mycket mer lös, med grus och flera stenar. Det var närmast omöjligt att få en

bra profil i denna del av schaktet då den bara rasade samman hela tiden. Men det var möjligt att se att det var åtminstone ett lager med torv även i detta område, fast med grus och sten både över och under torven. Det är möjligt att detta kan indikera upprepade händelser av nedsköljd sten och grus som har kommit med bäcken syd om lokaliteten.

Vertikalt så hade den torviga delen av profilen en relativt komplicerad uppbyggnad för en så liten yta. Det var svårt att klart se hur många olika lager som låg här och stratigrafien varierade även en hel del mellan den västligt riktade profilen i schaktet och den östligt riktade, ca 0,5 m ifrån varandra. I den västligt riktade (lägre) profilen som vi mest koncentrerade oss på (Figur 7), så kunde upp mot 11 lager med torv och/eller sand identifieras över lagren med grus (lager 12) och stenigt grus (lager 13) i botten av profilen. Dessa lager varierade ifrån allt mellan gråaktig mörkbrun torv till ljusbrun torvig sand. Ingen av lagerna hade dock vare sig grus eller sten i sig. Den östligt riktade profilen påminde generellt mer om den sydliga delen i den västligt riktade profilen, och hade generellt mycket mer sten och

Figur 7 Identifierade torvlager i den västligt riktade profilen i det södra schaktet. Lag 12 är ett lager med grus. Lag 13 är ren steril med en hel del större sten som vanligtvis var i det närmaste toppfyllt med vatten. Lager 1 till 11 identifierades som olika lager med torv.

grus i sig, vilket igen gjorde den väldigt svår att rensa den fram utan att få den att kollapsa. Men det gick tydligt att se åtminstone ett tjockare lager med torv i denna profil, som i det minsta tycks ha haft ett lager med sand i sig. Det finns inget som säkert visar på om denna södra avgränsning till Hus 1 är naturligt eller konstruerat. Men i det minsta fann vi inget liknande på någon annan plats på lokaliteten, varken när vi grävde schakt eller kvadranter.

Som vi sett så var det svårt att få ut klara definitioner av Hus 1 på grund av vattenerosion efter att anläggningen övergivits. Men vi hade desto fler klara spår efter denna ödeläggelse. Större delen av strukturens nordvästra långsida var helt kollapsad på grund av vattengenomströmning. Detta hade även skett vid åtminstone två separata tillfällen, då vi kunde se olika faser av kollaps. Troligen så har vattnet någon gång även brutit igenom från bäcken i syd och runnit igenom huset, då vi kunde se spår av hur vatten grävt sig in i husets sydsydöstra långsida. Likaså var större delen av husets nordöstra del förstörd då det tycks varit här som vatten runnit ut ur huset. Detta var också något som vi själva kunde se då de större höstregnen kom och vatten rann över fältet och in och igenom Hus 1. Denna vattenerosion verkar även ha förstört de flesta/alla spår av golvlager i husets nordliga tredjedel. På många vis är det mer förvånande att vi hade de kvarvarande spår som vi kunde dokumentera och att huset inte var mer ödelagt än var det var, när vi ser all den förstörelse som vattnet har förorsakat.

I allt så togs 7 prover ifrån insidan/golvet av Hus 1. 5 prover ifrån kollagret A11541 och två ifrån det möjliga golvlagret i huset. Tre prover sändes till analys och kom tillbaka relativt samlad datering på mellan ungefär 5700 och 5400 f. Kr, men igen så var det en viss diskrepans i överlappet mellan dateringarna ifrån kollagret.

AKTIVITETSOMRÅDE

På nedsidan av tapesocket, nord om Hus 1 och på större delen av ytan fram till fältavgränsningen, så var det ett lite flatare område på ungefär 5 meters bredd (öst-väst) och runt 15 meter långt (nord-syd) som registrerades som ett aktivitetsområde.

Efter att lokaliteten öppnats och rensats

så sökte vi i första hand efter de resterande tre registrerade husen på lokaliteten, vilka vi inte kunde identifiera. Det enda plausibla hus vi kunde tänka oss på detta område låg ett par meter nord om Hus 1. Eftersom det var så otydligt funderade vi på om det hade kollapsat och fyllts igen med rasmassor. För att undersöka denna hypotes så grävde vi ett schakt igenom dessa massor på 6 x 1 meter, från väst mot öst, för att se om vi kunde registrera några förändringar i marken som kunde peka på mänsklig påverkan. Men, schaktet visade tydligt att det endast var geologi som vi grävt oss igenom. Detta gjorde att vi kunde avskryva de två andra, än mer otydliga (för att inte säga osynliga), husen 3 och 4.

Ytans potentialitet som aktivitetsområde uppdagades under rensningen av fältet då det dök upp en del lösfynd och kolfläckar i framförallt dess nordliga del. Det gick inte att identifiera några tydliga strukturer av något slag på ytan, varken före eller efter att vi rensat upp den för sten. Ett antal gånger så funderade vi på om vi kunde ha någon typ av konstruerad eldstad, men efter avklarad undersökning så var det inget som framstod som direkt övertygande.

De faktiska spår efter mänsklig aktivitet som vi i slutändan hade var det litiska materialet. Det identifierades även mindre mängder med kol över större delen av ytan, men då det inte kunde knytas till arkeologiska anläggningar så går det inte att säga säkert att detta var frambragt av mänsklig aktivitet. I allt så tog vi kolprover ifrån 28 kvadranter varav 24 av dessa samlades in under sällning av massan från kvadranten. Vi hade dock två förhållandevis kraftiga kollinser i den nordliga delen av ytan (Ts16086.51 och Ts16086.73), och två lite mindre men identifierbara kolfläckar i den sydliga (Ts16086.20 och Ts16086.70). Inga av dessa kolansamlingar kunde som sagt relateras till synliga anläggningar, men det är möjligt att de kan representera bottnar av fritt liggande eldstäder. Som vi skall återkomma till så fick vi i det minsta förhållandevis goda dateringar ut av dem. I sammanhanget så kan det vara värt att nämna att kolet tendensiöst tycktes ligga mer på den västra delen av ytan när vi ser på vart de blivit insamlat. Detta gäller både kol ifrån sällning och det som tagits in som specifika prover.

Utöver detta så var det inga strukturella lämningar överhuvud på lokaliteten. Vi kunde inte

heller finna några tydliga spår efter skörbränd sten eller andra liknande rester av mänsklig påverkan utöver fynden som samlades upp under utgrävningen.

FUNNGJENNOMGANG

TELTRING

Det øvre området på lokaliteten Forvika, heretter omtalt som «teltringen» er katalogisert i Musit under Ts16086 med kontekst-ID 11580 (sjå Tabell 1). Dette materialet består av 494 funn der flint utgjør 95,5% av materialet med 472 funn. Dei resterande funna er av bergkrystall (16 stk.) og kvarts (6 stk.). Av det totale funnmaterialet er 387 stk. avslag og ein stor del av desse er svært

små, dvs. <1 cm. Det er også berre ein reiskap i materialet, ein skrapar av flekke i flint. Resten av materialet består av retusjerte avslag, flekker/mikroflekker, retusjerte flekker, fragment og kjerne.

Råstoff

Av flinttypene er det grå som er den vanlegaste på området. Dette er også ein av to flinttyper vi har heile reduksjonssekvensar i, den andre er lys fin. Her finn vi kjerne, avslag, flekker, mikroflekker, fragment og sekundært tilverka materiale. Den einaste forskjellen mellom desse er at lys fin ikkje har sekundært tilverka avslag, men det finn vi under grå. Ein kan også merke seg at den einaste formelle reiskapen på lokaliteten,

Gjenstand	Bryozo	Grå	Heterogen	Lys fin	Mørk fin	Brent	Bergkrystall	Kvarts	Total	%
Primært tilverka gjenstandar										
Avslag	7	236	13	39	75	17	13	6	406	82.19%
bipolar		2			2		1	2	6	
frontfornyng					1				1	
plattformavslag		11			6				17	
uten form	7	223	13	39	66	17	12	4	381	
Fragment	1	13		3	1	30	2		50	10.12%
Flekker		8		2					10	2.02%
Ryggflekke		1							1	0.20%
Mikroflekke		7		1		1			9	1.82%
Kjerne		1		1			1		3	0.61%
bipolar				1			1		2	
plattformkjerne		1							1	
Sekundært tilverka gjenstandar										
Avslag, retusjert		3			7				10	2.02%
annen retusj		1			4				5	
bølget retusj					1				1	
rett kantretusj		2			2				4	
Flekker/m retusj		1		1					2	0.40%
rett kantretusj		1		1					2	
Ryggflekke/m retusj			1						1	0.20%
konveks enderetusj			1						1	
Avslag - frontfornyng/m retusj			1						1	0.20%
rett kantretusj			1						1	
Skrapar				1					1	0.20%
av flekke				1					1	
Total	8	270	15	48	83	48	16	6	494	100.00%
%	1.62%	54.66%	3.04%	48.00%	16.80%	9.72%	3.24%	1.21%	100.00%	

Tabell 1 Oversikt over det totale materialet fordelt på flinttyper og råstoff frå teltringen

som er ein skrapar av flekke, er av typen lys fin. Kategorien mørk fin har også stor utbreiing og er ein type av svært høg kvalitet. For denne typen manglar vi flekke-materiale samt kjerne, men det er samtidig her vi finn flest sekundært tilverka avslag. Det finnast og 48 gjenstandar av flint som har vore utsett for varme, men desse er ikkje vidare typebestemt då varmpåverknaden ofte gjer dette umogleg.

Råmateriala bergkrystall og kvarts vart også identifisert på området. Av desse typane finn vi avslag og fragment samt ei bipolar kjerne i bergkrystall. Av kvarts har vi berre avslag. Ingen sekundært tilverka gjenstandar vart identifisert i desse råstoffa.

Avslag og fragment

Frå teltringen har vi totalt 418 avslag. Nokre av desse er med retusj, frontfornyingsavslag eller plattformavslag, og desse vil ikkje bli vidare diskutert her.

Vi har 387 avslag og 50 fragment fordelt på

storleikskategoriene 0–2 cm og 2–5 cm. Berre sju avslag vart registrert som bipolare. To av grå flint, to av mørk fin flint, eitt av bergkrystall og to av kvarts. 359 av avslaga er 0–2 cm mens berre 28 er 2–5 cm. Vi la også merke til at ein stor del av avslaga er <1 cm, men eit nøyaktig tal vart ikkje registrert. Av fragmenta er alle 0–2 cm.

Flekker

Det var registrert totalt 21 flekker i materialet, men to av desse er med retusj og vil bli diskutert under sekundært tilverka gjenstandar. Av dei resterande 19 flekkene er ni mikroflekker, sju smalflekker og tre makroflekker (Figur 8). 15 av flekkene er av typen grå flint og tre er av typen lys fin (sjå Tabell 2).

Dersom vi slår saman alle flekketypane ser vi at vi berre har fire heile flekker, tre distalfragment, fire medialfragment og sju proksimalfragment.

Kjerne og avfall etter kjernetilverking

Vi har totalt tre kjerne frå teltringen; to bipolare og ei plattformkjerne. Plattformkjerna

Figur 8 Eit utval flekker frå området.

Del	Grå	Lys fin	Brent	Total
Makro	3			3
proksimal	1			1
medial	2			2
Smal	5	2		7
hel	1	1		2
proksimal	3	1		4
medial	1			1
Mikro	7	1	1	9
hel	3			3
proksimal	1	1		2
medial			1	1
distal	3			3
Total	15	3	1	19

Tabell 2 Fordeling av flekkefragment per flekketype og råstofftype.

er av typen grå flint. Råstoffet er ganske grovt og sjølv om kjerna er konisk i form, har ein slått av større flekkeliknande avslag, og ikkje fine regulære flekker (Figur 9). Kjerna har mykje

hengslar og brot langs plattformkanten og den ser ut til å ha vore understøtta då ein kan sjå eit par brot i botnen av kjerna.

Av dei bipolare kjernane er ei av lys fin flint (Figur 10) og den andre av bergkrystall. Den av lys fin flint er 2,4 cm og har medium cortex, den av bergkrystall er 1,9 cm. Det er også verdt å merke seg at ein ikkje har identifisert eitt einaste bipolart avslag av lys fin flint, og berre eitt enkelt bipolart avslag av bergkrystall.

17 plattformavslag, to frontfornyingsavslag og to ryggflekker vart registrert i teltringen, men ei av ryggflekkene er sekundært omarbeida og vil bli diskutert seinare. Av plattformavslaga er 12 prepareringsavslag og fem er plattformkantar (Figur 11). Fire av plattformkantane er av typen grå og den siste er mørk fin, alle fem plattformkantane har rest etter glatt plattform. Av dei 12 avslaga som er registrerte som prepareringsavslag er 11 av dei små avslag som er komne av langs plattformkanten når denne preparerast for vidare reduksjon gjennom småslag/trimming

Figur 9 Bipolar kjerne i Lys fin flint.

Figur 10 Konisk flekkekerne i grå flint.

og gnuring. Mange fleire av avslaga som er <1 cm høyrer nok til denne kategorien, men det kan vere vanskeleg å vere sikker, difor valte vi å registrere eit utval av dei avslaga som tydelegast kjem frå dette produksjonssteget. Fire avslag er av typen mørk grå og sju er av typen grå. Det siste er eit litt større avslag (2–5 cm) som er slått av frå kjernens plattform for å fjerne nokre små hakk, ein hengsel og medium mengde cortex.

Eitt av dei to frontfornyings-avslaga er av typen mørk fin og er slått av frå sida slik ein ser ved plattformkantar. Her er det derimot tydeleg at det

er ein liten, men djup hengsel på fronten dei har ynskja å fjerne. Avslaget har rest etter fasettert plattform. Det andre er av typen heterogen og er eit større avslag der ein har slått av heile fronten. Avslaget har rest etter glatt plattform.

Sekundært tilverka gjenstander

Av sekundært tilverka gjenstandar har vi ein skrapar, to retusjerte flekker, ei retusjert ryggflekke og ti retusjerte avslag frå teltringen.

Skraparen er eit midtfragment og er tilverka på ei flekke med medium cortex. Den

Figur 11 Kantavslag av plattform i flint.

eine sidekanten har steil retusj og dannar skrapareggen, og den motståande sidekanten er dekt av cortex.

Dei to retusjerte flekkene er begge medialfragment av makroflekk, av flint og begge har rett kantretusj. Den eine av desse to er av den grå typen, og dette fragmentet har retusj langs begge sidekantane. Den andre er av typen lys fin. Dette fragmentet har retusj langs eine sidekanten, medan den motståande sidekanten er dekt av cortex. Retusjen er relativt ujamn, og det ser ut til at noko av den kjem frå dorsal side

og noko frå ventral side.

Ryggflekka er av typen heterogen og er eit distalfragment. Denne har ein svært fin retusj som er svakt konveks og området som er retusjert er svært lite. Ryggflekka har også noko bruksspor langs ein sidekant.

Dei ni retusjerte avslaga er av flint og fordeler seg mellom typane grå (3 stk.) og mørk fin (7 stk.). Av dei tre avslaga av grå har to rett kantretusj og eitt har anna retusj (undefinerbar type). Av dei av mørk fin type har to rett kantretusj, eitt har bølgete retusj og fire har anna retusj.

HUS 1

Materialet frå hus 1 på Forvika er katalogisert i Musit under Ts16086 og kontekst-ID 11200 (Tabell 3). Totalt er 105 funn katalogisert frå denne strukturen, og funna fordelar seg mellom råstoffa flint, bergkrystall, kvarts og kvartsitt.

Råstoff

Flint utgjør 76,6 % av det totale materialet med 71 funn. Etter flint er kvarts det mest funnrrike råmaterialet med 26 funn, deretter bergkrystall med 7 funn og til sist, kvartsitt med eitt enkelt funn.

Flint er delt inn i totalt fem underkategoriar der kategoriane grå og mørk fin inneheld alle stadium av reduksjon, dvs at vi finn både kjerne, avslag og/eller flekker, samt sekundært tilverka gjenstandar i dette råmaterialet.

Avslag, flekker og fragment

Avslag er den største funnkategorien med 80 funn og utgjør 76,2 % av det totale materialet. 71 av avslaga er mellom 0–2 cm, og 21 av desse har rest etter cortex. Dei resterande 9 avslaga er mellom 2–5 cm i storleik. Eitt av avslaga med storleik 2–5 cm er eit frontfornyingsavslag av flint i kategorien lys fin. Tolv av avslaga er bipolare (ni er 0–2 cm og tre er 2–5 cm), og fire av desse er av grå flint, fire av kvarts, tre av bergkrystall og eitt er av kvartsitt. Resten av avslaga er «vanlege» avslag utan vidare spesifisering. Av flekkemateriale har vi identifisert ein proksimal ende av ei mikroflekke

i lys fin flint, men det må påpeikast at denne proksimalen er noko usikker då vinkelen mellom plattformen og sidekantane er noko merkeleg.

15 fragment vart også registrert, desse fordelar seg blant alle råstoff og undertypar bortsett frå kvartsitt.

Kjerne

Fem kjerne vart identifisert i materiale og samtlege av desse er bipolare, to av desse er av flint (grå og mørk fin) og tre er av kvarts. Den bipolare kjerna av mørk fin flint er botnen av ei konisk mikroflekkkje (sjå Figur 12) som ein heilt til slutt har redusert bipolar. Den av grå flint er vassrulla. Eine kjerna av kvarts er fint redusert, men til slutt er den forkasta då den berre produserte hengselavslag. Dei to siste kjernane av kvarts er vassrulla knollar som har vorte forsøkt redusert bipolar. Ein har berre klart å få av nokre få, små avslag, kjernane vart raskt forkasta.

Sekundært tilverka gjenstandar

Dei einaste sekundært tilverka gjenstandane i hus 1 er retusjerte avslag og det vart registrert fire av desse. Tre av desse var av grå flint der to har rett kantretusj, og eitt har konkav enderetusj. Det siste er av mørk fin flint og har konkav enderetusj.

AKTIVITETSOMRÅDE

Materialet består av 587 gjenstander

Gjenstand	Bergkrystall	Bryozo	Lys fin	Mørk fin	Grå	Brent	Kvarts	Kvartsitt, fin	Total:
Primært tilverka gjenstandar									
Avslag	6	6	15	1	25	4	22	1	80
Vanleg	3	6	14	1	21	4	18		67
Bipolare	3				4		4	1	12
Frontfornyning			1						1
Flekkje, mikro			1						1
Kjerne, Bipolar				1	1		3		5
Fragment	1	1	2	1	3	6	1		15
Sekundært tilverka gjenstandar									
Avslag, retusjert				1	3				4
Rett kantretusj					2				2
Konkav kantretusj				1					1
Konkav enderetusj					1				1
Total:	7	7	18	4	32	10	26	1	105

Tabell 3 Oversikt over totalt funnmateriale frå hus 1

Figur 12 Bipolar kjerne - truleg tilverka på botnen av ei konisk kjerne.

katalogisert i musit under Ts16086, med kontekst-ID 11203 (sjå Tabell 4). Avslag er som vanleg den dominerande kategorien og utgjer 79,7 % av materialet. Vi har også kjerne, flekker, retusjerte emner, ei råstoffblokk, ein stikkel og ei tyngde (garnsøkke) i materialet. Det er stor variasjon i råmaterialet, men kvarts er dominerande. Det er også ein større del av gjenstandane som er vassrulla.

Råstoff

Materialet består av gjenstander av flint, kvarts, kvartsitt, chert, bergkrystall og bergart. Kvarts er dominerande med 252 funn og består av to kategoriar: udefinert og røykkvarts, der den udefinerte kategorien er mest funnrik. Kvarts utgjer 42,9 % av materialet. Flint er også godt representert med 206 funn og er det råmaterialet med størst utstrekking, og vi finn alt frå fragment og avslag til kjerne og reiskapar i flint. Flint er delt inn i fleire underkategoriar og samlingskategorien grå, er den mest funnrrike. Flint utgjer 35,1 % av

det totale materialet. Etter flint har vi bergkrystall med 71 funn, kvartsitt med 32 funn, chert med 24 funn og bergart med 2 funn.

Avslag, flekke og fragment

Avslag er den største funnkategorien på lokaliteten med 468 stk. og utgjer 79,7 % av det totale materialet. Eitt av desse avslaga er eit plattformavslag og vil bli vidare diskutert under kjerne og kjerneavfall. 47 bipolare avslag vart også registrert, og desse er laga på alle råstoff bortsett frå bergart, flest finn vi likevel av kvarts (20 stk.).

201 av dei vanlege avslaga er 0–2 cm, 39 av dei er 2–5 cm, mens berre eitt (av kvartsitt) måler over 5 cm.

Gjenstand	Bergart	Bergkrystall	Chert, blandet	Chert, sort	Flint, bryozo	Flint, grå	Flint, heterogen	Flint, lys fin	Flint, mørk fin	Flint, udefinert	Kvarts, røykkvarts	Kvarts, udefinert	Kvartsitt, blandet	Kvartsitt, fin	Kvartsitt, rosa	Kvartsitt, sort	Total	%
Primært tilverka gjenstander																		
Avslag																	468	79.73%
bipolar		6		5	1	7		2	4	1	4	16					1	47
plattformavslag																	1	1
vanlig	1	51	1	11	12	40	4	21	33	10		211	16	3		6	420	
Mikroflekke																	6	1.02%
mikroflekke						4		1	1								6	
Flekk																	1	0.17%
Smalflekk		1															1	
Fragment																	71	12.10%
fragment		4	1	2		11	1	4	3	32	2	9			1	1	71	
Kjerne																	23	3.92%
bipolar		7				2		1	1	1		5					17	
plattformkjerne				1								2					1	4
håndtakskjerne								1									1	
uregelmessig																	1	1
Råstoffblokk												2					2	0.34%
Sekundært tilverka gjenstander																		
Avslag, retusjert																	13	2.21%
annen retusj							1		1								1	3
konkav kantretusj							1		1								2	
konveks kantretusj						1		1									2	
rett enderetusj				2													2	
rett kantretusj		2		1			1										4	
Flekk, retusjert																	1	0.17%
rett kantretusj						1											1	
Stikkel																	1	0.17%
kantstikkel											1						1	
Tyngde																	1	0.17%
fiskesøkke	1																1	
Total	2	71	2	22	13	66	8	31	44	44	7	245	16	3	1	12	587	

Tabell 4 Oversikt over det totale materialet frå aktivitetsområdet

På avslaga av flint er det registrert cortex, om dei er vassrulla og om dei er varmpåverka. Dette området, i motsetning til dei andre områda på lokaliteten, har ein del vassrulla materiale (sjå Tabell 5). Av flintavslaga på 0–2 cm har 59 % cortex, 7 % er varmpåverka og 36 % er vassrulla.

Av flintavslaga på 2–5 cm har 50 % cortex, 0 % er varmpåverka og 83 % er vassrulla.

Av dei bipolare flintavslaga på 0–2 cm har 50 % cortex, 10 % er varmpåverka og 80 % er vassrulla. Av dei bipolare flintavslaga på 2–5 cm har 80 % cortex, 0 % er varmpåverka og 40 % er

Avslag av Flint	Vassrulla	Cortex	Varmepåverka
Vanlege 0-2 cm	41	68	8
Vanlege 2-5 cm	5	3	0
Bipolare 0-2 cm	8	5	1
Bipolare 2-5 cm	2	4	0

Tabell 5 Avslag med cortex, varmpåverking og vassrulla.

vassrulla.

Det einaste avslaget i bergart som er registrert frå området, kjem truleg frå ei øks. Avslaget er 0–2 cm og svært fint slipt på dorsal side. Avslaget er også noko vassrulla, men det er likevel ein markant forskjell mellom dorsal og ventral side.

71 fragment er registrert på lokaliteten, og dei fleste av desse er av flint.

Det er registrert seks mikroflekke og ei smalflekk på området. Mikroflekkene er alle av flint, smalflekka er eit medialfragment i bergkrystall. Mikroflekkene er svært små og irregulære. Kjerna dei kjem frå må ha vore relativt

lita, utover det er grunnlaget for å sei noko om produksjonsmetode for lite.

Kjerne og kjerneavfall

Det er totalt 23 kjerne registrert frå området; 17 bipolare, 5 plattformkjerner og ei uregelmessig kjerne. Dei bipolare kjernane er laga på bergkrystall (7 stk.), flint (5 stk.) og kvarts (5 stk.) (sjå Figur 13). Plattformkjernane er laga på chert (1 stk.), flint (1 stk.), kvarts (2 stk.) og kvartsitt (1 stk.). Den uregelmessige kjerna er av kvartsitt.

Dei bipolare kjernane variera i storleik frå 3,8 cm til 1,1 cm (største mål). Av dei fem bipolare flintkjernane har tre rest etter cortex, to er vassrulla og ei er varmpåverka.

Av plattformkjernane er det berre ei av flint og denne har rest etter cortex og er vassrulla. Største mål på plattformkjernane strekk seg frå 5,5 cm til 1,2 cm. Kjerna på 5,5 cm er den einaste plattformkjerna over 2 cm.

Ei lita kjerne av lys fin flint er katalogisert som handtakskjerne, denne er ikkje heilt tradisjonell i

Figur 13 Bipolare kjerne i Bergkrystall (367). Flint (396) og Kvarts (636 og 679).

Figur 14 Ei svært lita, utradisjonell handtaksjerne i flint.

Figur 15 Vassrulla og fragmentert flekke med rett kantretusj.

Figur 16 Svært forvittra fiskesøkke, men furen er framleis synleg.

si utforming, men reduksjonsstrategien er lik den vi ser på handtakskjerne (sjå Figur 14).

Den uregelmessige kjerna er av kvartsitt og er slått i mange retningar, det er også mogleg at den har vorte forsøkt redusert bipolarart heilt til slutt.

Eit plattformavslag av sort kvartsitt av god kvalitet vart også registrert. Skiva har ikkje fått med absolutt heile plattformen så det er umogleg å sei sikkert kor stor og kva form denne har, men den er fasettert. Skiva er ganske tynn og delvis vassrulla, så det er vanskeleg å avgjere om negativane stammar frå flekker, flekkeliknande avslag eller berre veldig små avslag. Det er likevel ingen indikasjonar på at plattformskiva representerar nærværet av ein standardisert flekketeknologi.

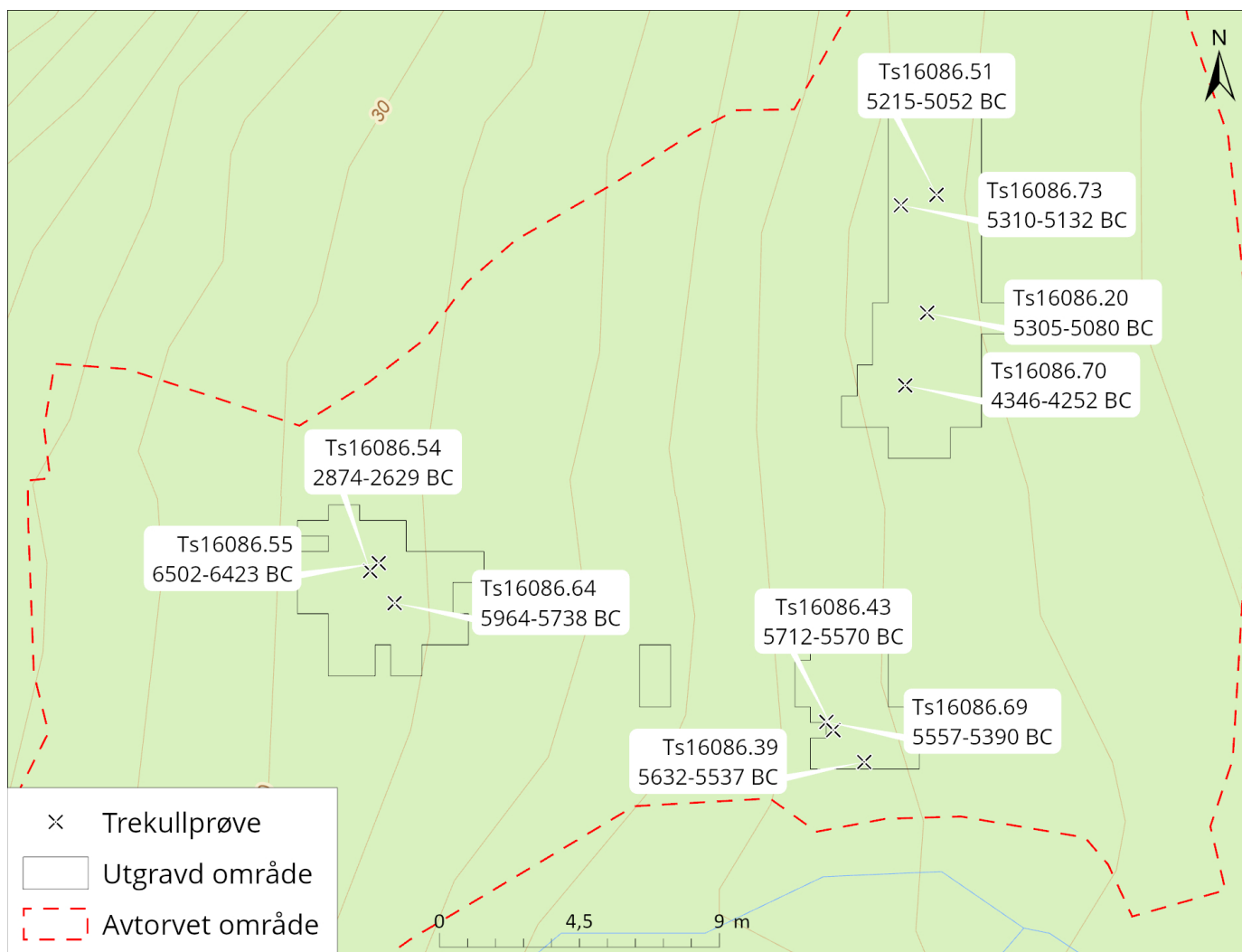
Sekundært tilverka gjenstandar

Av sekundært tilverka gjenstandar har vi 13 retusjerte avslag, ei retusjert flekke, ein stikkel og ei tyngde (garnsøkke).

Det er stor variasjon mellom dei retusjerte avslaga, både når det kjem til råmateriale, men også type retusj (Tabell 5). Den retusjerte flekka er eit stort distalfragment av ei smalflekk av flint i typen grå og den er knekt i to deler (sjå Figur 15). Flekka har rett kantretusj på deler av begge dei laterale sidekantane. Truleg har den ein del bruksspor også, men dette er vanskeleg å avgjere då den er svært vassrulla.

Stikkelen er ein kantstikkel laga på eit avslag av røykkvarts. Stikkelen har mykje bruksspor langs fleire kantar og mogleg noko retusj langs ein av desse kantane.

Garnsøkket er av bergart og er svært forvitra. Det har ei enkel fure og eit største mål på 11 cm (sjå Figur 16).

Figur 17 De daterade kolproverna på Forvika.

ANALYSE

PRØVER

Trekullprøver

I allt så samlades det in 73 kolprover ifrån undersökningarna på Forvika. 10 av dessa sändes in för datering; 3 från Tältringen, 3 från Hus 1 och 4 från aktivitetsområdet (Figur 17 og Tabell 6). Dessa skall vi ta upp var för sig i denna ordning och avslutningsvis diskuteras något mer samlat.

Två av de tre dateringarna från tältringen ser ut att kunna passa bra ihop med det litiska materialet som samlades in ifrån ytan, det handlar om Ts16086.55 (vide/poppel) och .64 (rönn/plommon). Det passar också bra med att det äldre provet kommer från ett lägre lager än det yngre. Det är också värt att påpeka att det äldre provet troligen kom ifrån ett rönträdd. De två proverna har dock en differens på lite över 400 år vilket är något problematiskt och skall tas upp vidare i slutkapitlet. Det sista provet från tältringen (Ts16086.54, tall) kom tillbaka med en datering som inte annars passar in, runt 2700 f.Kr. Detta är underligt då det även dök upp på en så pass låg nivå, lager 34, samma som Ts16086.55

samlades in ifrån. Men när man ser på vart det samlades in så ser det ut som om det låg intill en större sten. Detta kan möjligen förklara hur kolet har hamnat så djup, om det helt enkelt har sipprat ned längs sidan av stenen. Dateringen är även nästan identisk till en "felaktig" datering på Forvikneset precis i syd, så det är möjligt att detta kol kommer från en större brand i området för nästan 5000 år sedan.

De tre kolproverna från Hus 1 (Ts16086.39, .43 och .69) överlappar alla varandra, något som kan indikera på flera faser (Jfr. Vollan, 2022). Den äldsta av dateringarna (Ts16086.73) och den yngsta (Ts16086.69) som båda kom från husets kollager hade dock ingen direkt överlappning. Det är också intressant att alla dessa tre prover bestod utav björk, något som annars var frånvarande i de analyserade proverna ifrån Forvika (och Forvikneset), men utöver det inte ett ovanligt i materialet från projektet.

De fyra proverna ifrån aktivitetsytan delar in sig i två grupper, de tre nordliga proverna (Ts16086.20, .51 och .73) som alla ligger fint samlat runt 5300–5050 f.Kr. Samt det lite sydligare provet (Ts16086.70) som kom tillbaka med den yngre dateringen runt 4300 f.Kr. Denna yngre datering hade även en mer

Museumsnr	TRa-nr	Intrasis ID	Funnkontekst	Prøvetype	Datert materiale	C14 alder	Kalibrert alder (95,4%)
<i>Tältring</i>							
TS16086.54	TRa-17187	PK14125	Tältring - lager 34	Kolprov	Tall	4150 ± 25	2874BC - 2629BC
TS16086.55	TRa-17188	PK14112	Tältring - lager 34	Kolprov	Vide/Poppel	7620 ± 25	6502BC - 6423BC
TS16086.64	TRa-17189	PK14079	Tältring - lager 2	Kolprov	Rönn/Plommon	6950 ± 30	5964BC - 5738BC
<i>Hus 1</i>							
TS16086.39	TRa-17184	PK14093	Hus 1 - golvlager	Kolprov	Björk	6665 ± 20	5632BC - 5537BC
TS16086.43	TRa-17185	PK14132	Hus 1 - kollager	Kolprov	Björk och Vide/Poppel	6735 ± 20	5712BC - 5570BC
TS16086.69	TRa-17190	PK11640	Hus 1 - kollager	Kolprov	Björk	6530 ± 20	5557BC - 5390BC
<i>Aktivitetsyta</i>							
TS16086.20	TRa-17183	PK14139	Aktivitetsyta - lager 34	Kolprov	Vide/Poppel	6245 ± 20	5305BC - 5080BC
TS16086.51	TRa-17186	PK11729	Aktivitetsyta - lager 1	Kolprov	Tall	6190 ± 20	5215BC - 5052BC
TS16086.70	TRa-17191	PK11688	Aktivitetsyta - lager 34	Kolprov	Tvåhjärtbladig växt	5445 ± 20	4346BC - 4252BC
TS16086.73	TRa-17192	PK11689	Aktivitetsyta - lager 2	Kolprov	Vide/Poppel	6260 ± 20	5310BC - 5132BC

Tabell 6 Daterade kolprover ifrån Tältringen.

osåker träärtsbestämning (tvåhjärtbladig växt/dicotyledon) och att kolbiten var diffus och porös.

Makrofossil- og pollenprøver

I allt så togs det 18 makroprover på Forvika. Inget av dessa prover blev analyserade. Generellt så framkom väldigt lite som ansågs befogat att ta makroprover på.

Det blev sammanlagt taget 4 serier med pollenprover på lokaliteten. Pollenanalysen ifrån Forvika blev sedermera nedprioriterad och prøvene kasserad.

FUNN

Teltring

Råstoffbruk

Flint er dominerande i dette området, med innslag av bergkrystall og kvarts. 95,5 % av materialet er flint, og dette er delt inn i 6 ulike underkategoriar. Desse omfattar alt frå grovkorna, matt flint til gjennomskinleg, finkorna flint. Flint er nytta til alle typar gjenstandar på området, mens i bergkrystall finn vi berre ei bipolar kjerne, avslag og eitt fragment. I kvarts finn vi berre nokre avslag. Rundt 20 % av flintmaterialet har rest etter cortex, og dette inkluderer begge flintkjernane.

Gjenstandsmaterialet

Vi har tre kjerner frå dette området; to bipolare og ei plattformkjerne. Dei bipolare kjernane er av bergkrystall og flint og plattformkjerna er av flint. Den bipolare flintkjerna er av ein finkorna flint og har mykje cortex, og kjerna kjem tydleg frå ein mindre knoll. Plattformkjerna av flint er av ein grov matt type og har vore ei einseitig, understøtta konisk kjerne. Den vart nok forkasta då dei ikkje klarte å rette den opp. Den har spor etter forsøk på å fjerne ein rygg, samt eit ujamnt område, men ingen av delane lykkast. Kjerna har fasettert plattform og rest etter cortex. Flinten kjem frå ein knoll som har vore noko større enn dei vi generelt ser at ein brukte direkte til bipolar reduksjon. Det er umogleg å identifisere initial reduksjonsteknikk då forsøka på oppretting dekkjer store deler av fronten. Opprettinga er utført med direkte teknikk, anten hard eller mjuk.

Den bipolare bergkrystallkjerna er svært lita og er forkasta, då den er oppbrukt. Der er tydelege negativar etter små, tynne og rektangulære/

trapesforma avslag som vil ha vore svært skarpe. Slike avslag er sett i forbindelse med produksjon av komposittreiskapar, på lik line med flekker.

Det er registrert heile 17 plattformavslag på området, 12 av desse er små avslag som kjem frå trimming av plattformkant og dei fem andre er plattformkantar, alle med rest etter glatt plattform. Vi valte å registrere desse små avslaga då det var så mange av dei og dei stakk seg ut i materialet. Det er nok mange fleire enn 12 i materialet, men dei er vanskelege å skilje frå andre små avslag så vi registrerte dei som var enklast å identifisere. Det var generelt svært mange avslag <1 cm, men eit nøyaktig tal vart ikkje registrert, men desse kan generelt sjåast i samheng med preparasjon og retusj/tilverking. To ryggflekker og to frontfornyingsavslag vart også registrert. Ei av ryggflekkene (Ts16086.160) har eit lite område med fin retusj i distalen og bruksspor langs ein lateral kant. Eit av frontfornyingsavslaga (Ts16086.191) har lett og fin retusj langs ein liten del av ei av dei laterale kantane, samt bruksspor langs begge. Desse er ikkje dei einaste uformelle reiskapane, ti retusjerte avslag og to retusjerte flekker vart også identifisert på området. Begge flekkene er medialfragment med rett kantretusj. Sju av dei retusjerte avslaga er av typen mørk fin som har høg kvalitet, tre av dei er av typen grå som er ein grovare type. Retusjen variera mellom rett kantretusj, bølgete retusj og annan retusj. Retusjen er generelt uformell og hintar lite om sin nytteverdi då den, på dei fleste av avslaga, opptrer sporadisk eller i veldig liten kvanta. Fleire av desse avslaga er også klumpete med rar form. Der er heller ingen mønster blant retusj, eller fint versus grovt, råmateriale.

Den einaste formelle reiskapen vi har på lokaliteten er ein flekkeskrapar (Ts16086.242). Denne er laga på eit medialfragment av ei flekke i lys fin flint. Den har jamn, fin og steil retusj langs ein lateral kant og cortex langs den andre. Flekka har også fleire negativar slått av frå ryggen som går ned den dorsale sida. Det er mogleg flekka er ei ryggflekke, eller så kan det vere eit forsøk på å gjere flekka noko slankare slik at reiskapen kunne skjefast.

Hus 1

Råstoffbruk

Råstoffa identifisert på området er flint (71 stk.), bergkrystall (7 stk.), kvarts (36 stk.) og kvartsitt (1 stk.). Flinten er delt inn i 5 underkategoriar og her finn vi alt frå svært finkorna flint med høg kvalitet til meir grovkorna typar. Kvartsen er stort sett av medium til dårleg kvalitet, men enkelte bitar ser ut til å ha betre kvalitet då dei er utan synlege inklusjonar og sprekker. Bergkrystallen og kvartsittavslaget har svært god kvalitet. Det er berre avslag av flint som har vorte nytta til sekundært tilverka gjenstandar. Vi har eit lite fragment av ei mikroflekk, også denne av flint. Vi har bipolare kjerne og avslag samt vanlege avslag av kvarts. Bergkrystallen har også vorte nytta til produksjon av vanlege avslag. Kvartsittfunnet er eit bipolarart avslag. Sjølv om materialet er lite tydar det på at dei har føretrekt flint til reiskapsproduksjon. 40 % (29 av 71) av flintgjenstandane har rest etter cortex, men dei to bipolare kjernane i flint har ikkje, likevel er det truleg at bruken av mindre flintknollar er grunnen til den høge prosentandelen cortex.

Gjenstandsmateriale

Av kjerne er det berre registrert fem bipolare kjerne, to av flint og tre av kvarts. Den eine bipolare flintkjerna (Ts16086.361) er lita (største mål: 1,4 cm) og vassrulla, men negativane etter små, tynne avslag er framleis godt synlege. Den andre av flint (Ts16086.321) er av ein flinttype med særskilt høg kvalitet. Denne ser ut til å vere botnen av ei konisk mikroflekkkje, som til slutt har vorte redusert bipolarart, då to fine flekkebaner framleis er synlege. Den eine av dei tre bipolare kjernane av kvarts (Ts16086.341) er større enn dei av flint (L: 3,6 cm), den er godt redusert, men fleire av negativane enda i hengsel og kjerna er nok forkasta då ein ikkje har fått av ønskja avslag. Den andre kjerna av kvarts (Ts16086.358) er ein vassrulla knoll av kvarts som ein har forsøkt veldig hardt å redusere bipolarart, men det heile har enda med at to-tre mindre avslag har kome av. Knollen er full av knusespor i to motståande polar, så ein har gjort eit heiderleg forsøk, men det har ikkje gått. Den siste kjerna av kvarts (Ts16086.314) er nok også plukka i vasskanten då den er vassrulla, men den er ikkje ein rund

og fin knoll som den førre. Denne har også vorte forsøkt redusert bipolarart, men som med den førre har ein berre fått av nokre få avslag før dei forkasta kjerna. Her ser vi tydeleg at bipolarart teknikk vart nytta, eller i nokre tilfelle, forsøkt nytta som ein sjølvstendig reduksjonsstrategi. Vi har likevel den eine flintkjerna av god kvalitet som fyrst var flekkkje, så bipolarart kjerne – denne vitnar om at bipolarart teknikk også vart nytta som ein maksimeringsstrategi, vertfall i relasjon til materiale av høg kvalitet.

Av flekker har vi eit potensielt proksimalfragment av mikroflekk i flint. Vinkelen mellom plattform og sidekantane er noko merkeleg. Vi kan likevel seie at flekketeologien finnast på området då vi også har den bipolare kjerna med flekkebaner, men vi kan ikkje seie noko om reduksjonsstrategien her. Vi har 68 vanlege avslag og 12 bipolare avslag. Berre ni av desse er 2–5 cm, medan dei resterande er 0–2 cm. Talet bipolare avslag er noko lavt då vi har heile 5 bipolare kjerne, men i realiteten er det berre tre av desse kjernane som faktisk produserte avslag. Det er likevel tydeleg at vi manglar ein del av kjernane nytta på lokaliteten då avslaga vi har viser ein langt større variasjon i råmaterialet, enn det kjernane gjer.

Eitt av avslaga mellom 2–5 cm er eit frontfornyingsavslag i flint. Her har to avslag, rett att med kvarandre, blitt slått av frå plattform, og desse har begge enda med hengsel og skapte difor ein «rygg/utstikkar» midt på fronten av kjerna. Ein har deretter forsøkt å fjerne denne «utstikkaren» ved å slå direkte på den, midt på fronten av kjerna. Dette har sjølvstendig ikkje enda med suksess og eit større avslag vart slått av, frå plattform, for å fornye fronten. Kanskje er det ein meir erfaren knakkar som tok over og retta feilen?

Dei sekundært tilverka gjenstandane vi har på området er alle avslag med retusj. Vi har to avslag med rett kantretusj, eitt med konkav enderetusj og eitt med konkav kantretusj, alle er av flint. Avslaget med konkav enderetusj er 2–5 cm, dei resterande er 0–2 cm. Vi ser at materialet generelt er lite i storleik og ein har forsøkt å nytte råmateriale av generelt dårleg kvalitet. Dette kan henge saman med at vi har ein tendens til maksimering av råmaterialet på lokaliteten og kvifor ein har valt ut avslaga av best råmateriale

til sekundær tilverking. Alle desse faktorane indikerer at tilgangen på gode råstoff var lav.

Aktivitetsområde

Råstoffbruk

Aktivitetsområdet er det området på Forvika som har størst variasjon i råstoffet. Kvarts er dominerande, men vi har også flint, kvartsitt, chert, bergkrystall og bergart herifrå. Kvartsen, kvartsitten, cherten og flinten er delt inn i undertypar. Kvartsen er delt inn i røykkvarts og ein udefinert type. Røykkvartsen har svært høg kvalitet mens den udefinerte typen variera veldig. Den vanlegaste flinttypen på området er grå. Kvartsitten variera i kvalitet frå medium grov til svært fin. Dei homogene og finkorna råstofftypane som chert, bergkrystall og flint har vorte nytta til sekundært tilverka reiskapar.

Dei fleste råmateriala er antatt å vere lokale; kvarts, kvartsitt og bergkrystall finn ein sporadisk i heile området og flint kunne plukkast langs strendene. Det er berre kjende førekomstar av chert frå Nord-Troms og Finnmark (Stensrud, 2007) og det er difor truleg at cherten kjem lenger nordfrå og dermed er det einaste råstoffet som kan seiast å vere importert.

Gjenstandsmateriale

Det som stikk seg mest ut på dette området er den store variasjonen i råstoffbruk, og den store mengda med kjerne. Heile 3,9 % av materialet frå aktivitetsområdet er kjerne. 17 av desse er bipolare og er laga på kvarts, flint og bergkrystall. Av dei bipolare flintkjernane (5 stk.) har tre av dei rest etter cortex. Ni av 15 bipolare flintavslag av har også rest etter cortex. Det er tydeleg at svært små flintknollar har vorte nytta. Vi har flest bipolare kjerne og bipolare avslag av den udefinerte kvartsen. Fire av kjernane er plattformkjerne og desse er laga på chert, kvartsitt og kvarts. Plattformkjernane av kvarts og chert er svært små, har vore understøtta og har produsert små avlange/flekkeliknande avslag. Desse er truleg redusert med trykkteknikk. Den siste plattformkjerna av kvartsitt har to plattformer, ei på tilnærma 90° og ei på tilnærma 45°. Denne verkar vere noko meir opportunistisk redusert enn dei andre plattformkjernane som har tydelege reduksjonsstrategiar. Ei lita

handtakskjerne av flint er også registrert. Denne er svært lav og vil ha produsert svært små, tynne avslag/fliser, liknande dei minste plattformkjernane. Denne produksjonen har føregått ved trykkteknikk. Slike små, tynne avslag kan ha vorte brukte til å setje inn i organiske skaft for produksjon av kompositt-reiskapar. Alle kjernane er forkasta då dei er heilt oppbrukte.

Av formelle reiskapar har vi eit fiskesøkke og ein stikkel. Fiskesøkket er svært forvitra, men har truleg hatt ei enkel fure og er av bergart. Stikkelen er av røykkvarts og i tillegg til stikkelfunksjon har nok gjenstanden vorte brukt til å oppfylle akutte behov som har oppstått, kutting eller liknande, då det har bruksspor langs fleire kantar, kanskje også litt retusj. I tillegg har vi på området ein del retusjerte avslag samt ei retusjert flekke. Flekka er ein distal av ei smalflekk av flint og har rett kantretusj. Avslaga har fleire ulike typar retusj der den vanlegaste er rett kantretusj, men også konkav og konveks, kant- og enderetusj, er registrert (sjå Tabell 4 i funngjennomgangen). Det er truleg at dei ulike typane retusj har vorte nytta for ulike føremål. Vi har også eit avslag i bergart der den dorsale sida er totalslipt, avslaget kjem truleg frå ei øks/meisel.

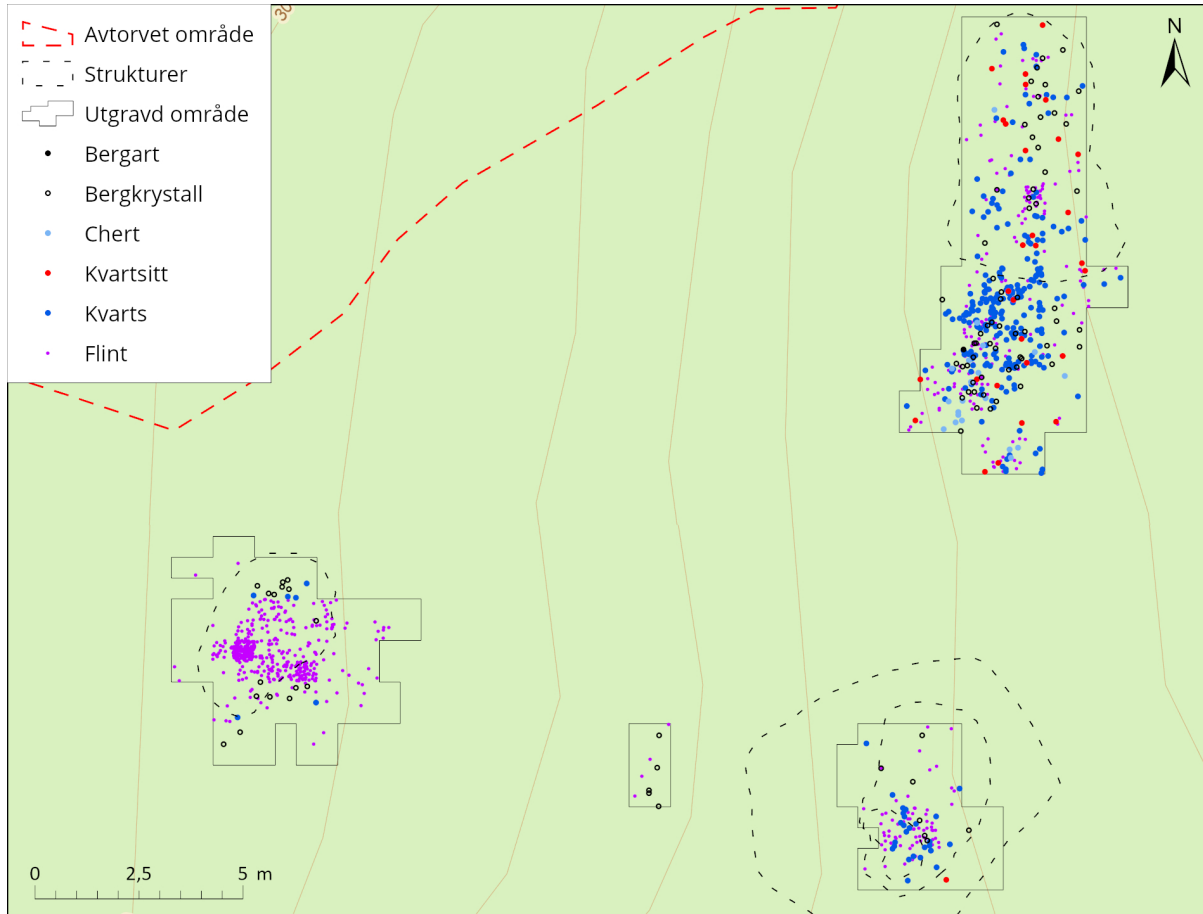
15 % av materialet på området var vassrulla.

FUNNSPREDNING

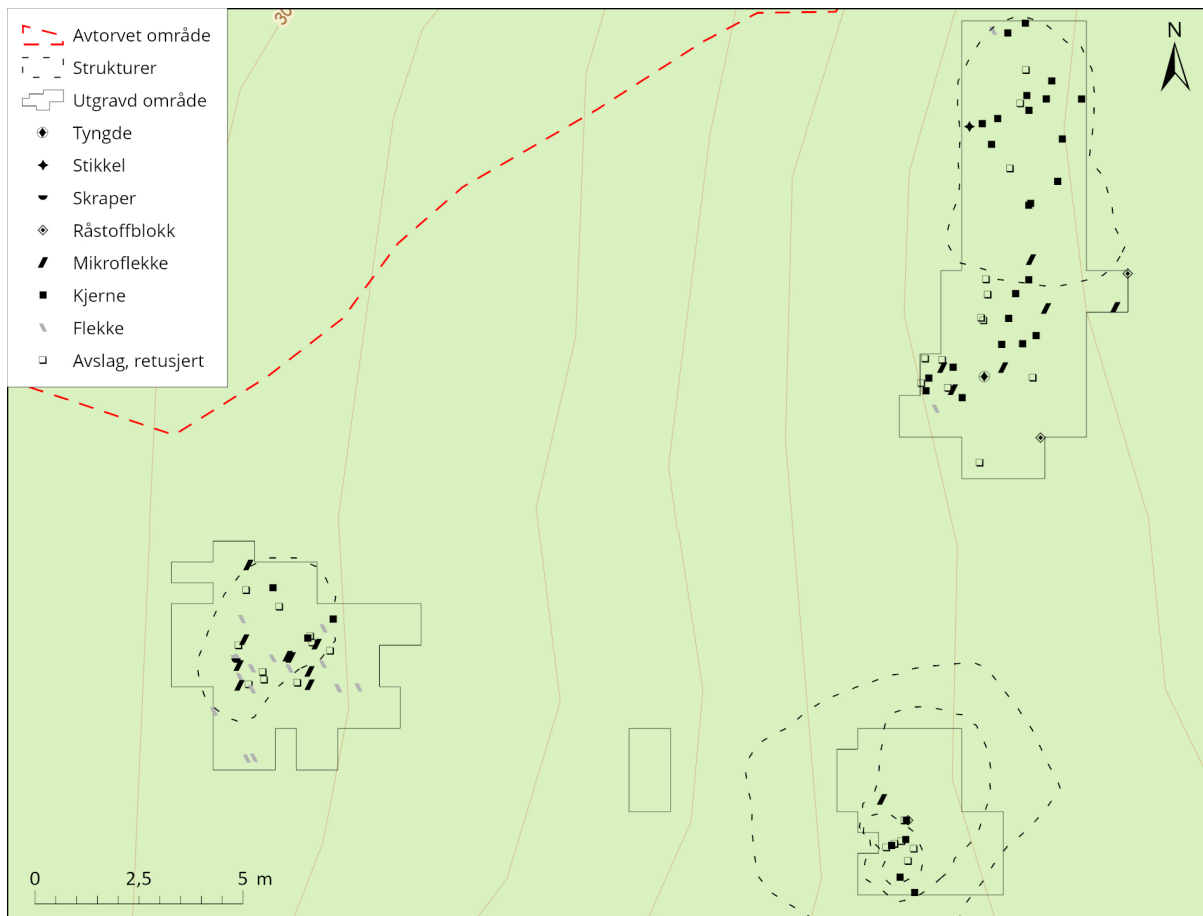
På Figur 18 ser vi at det er nokre tydelege ulikskapar mellom råstoff og dei ulike områda på lokaliteten. I Teltringen er det flint som dominerar og på aktivitetsområdet er det kvarts som dominerar. I Hus 1 er det jamnare fordelt mellom kvarts og flint.

Funnspreiinga i teltringen viser ein hovudkonsentrasjon av funn og reiskapar innafor det som er tolka som teltringens avgrensing. Figur 20 viser også at hovudkonsentrasjonen av varmpåverka materiale er innafor teltringens avgrensing, og dette indikerer at det har vore ein eldstad her, sjølv om vi ikkje klarte å identifisere nokre andre spor etter den.

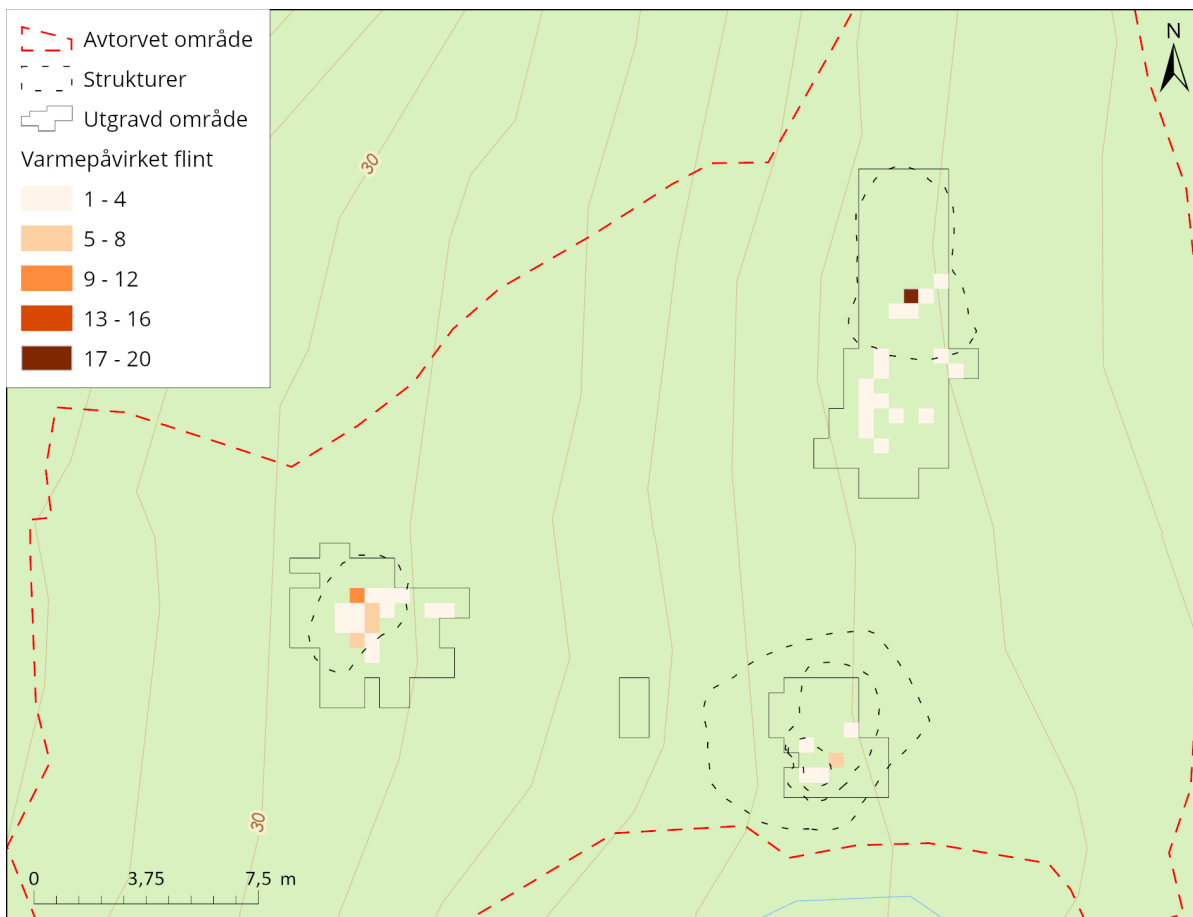
På Aktivitetsområdet har vi den største variasjonen i råstoff. Funnkonsentrasjonen er størst i den sørlege delen av dette området og minkar nordover. Det er likevel i den nordlege delen vi finn flest kjerne. Kanskje er produksjonen delt opp i områder? Kanskje føregjekk Initiell reduksjon lengst nord og vidare bearbeiding

Figur 18 Funnspredning råstoff

Figur 19 Funnspredning reiskapar

Figur 20 Funnspredning varmpåverka flint

gjekk føre seg lenger sør? Det er identifisert noko varmpåverka materiale på området og mykje av det kom frå ein enkelt kvadrant (Figur 20). Det vart også funne noko kull på den nordlege delen av dette området så det er nærliggande å tru at det har vore ein eldstad her på eit tidspunkt sjølv om vi ikkje fann nokre andre spor etter den. Kanskje hadde man ein eldstad kor ein varma opp kjernane for å forsøke å betre spalteeigenskapane til råmaterialet?

Hus 1 har generelt lite funn samanlikna med Teltringen og Aktivitetsområdet. Figur 19 viser likevel at det er funne fem kjerne inne i huset, samt fire retusjerte avslag. Vi kan difor anta at både produksjon og sekundær bearbeiding gjekk føre seg på dette området også. Figur 20 viser at det også her er nokre varmpåverka funn; kanskje var det også her ein eldstad?

TOLKNING

Det vi helt klart kan säga om Forvika är att det är en flerfasig lokalitet som varit i bruk upprepade gånger under första halvan av senmesolitikum. Placeringen av lokaliteten i landskapet gör också att undertecknad ser för sig att lokaliteten främst har varit en sommarboplats. Detta utifrån ett antal parametrar. För det första så ligger lokaliteten utsatt till när det kommer till nederbörd. Forvika låg som sagt i en liten dalskreda med Strandstinden i västsydväst och Middagsfjellet med tillhörande höglända områden i nord och nordväst. Detta blev tydligt i fält när höstregnen kom och allt detta regn behövde röra sig nedöver till havet. En del av denna vattenmassa blev nedpressat i området omkring Forvika/Forvikneset. Även om väderbilden i regionen kanske såg annorlunda ut när det var aktivitet på lokaliteten, så har inte geologin förändrats i någon större grad, vilket gör att jag utgår ifrån att Forvika med jämna mellanrum var rätt våt även i senmesolitikum. Framförallt runt snösmältningen i mars till maj.

Under förarbetet för 2022 års säsong så var vi även och besökte ett antal lokaliteter i slutet

utav mars. Det blev då slående vilken skillnad det var på snötäcket mellan olika lokalteter som geografiskt inte låg så långt ifrån varandra. Figur 21 visar Forvika och Kåringsklubben 2 den 23 mars 2022 med bara runt en halvtimmes mellanrum och det är ca 8,5 km luftvägen mellan dem. Det kan givetvis vara att man var intresserad av att bosätta sig där det var stora mängder med snö (för isolation eller liknande) men jag hade då förväntat spår efter kraftigare strukturer. Och det är innan man tar in faran för snöras ifrån både väst och nord. Utan att ha möjligheten att göra längre komparativa studier av lokalteter, så kommer utgångspunkten att vara att Forvika var en plats som främst var av intresse ifrån att efter att den mesta snön smält bort från fjällen och innan höstregnen driver in. I det minsta innan den övergår till snö. Detta kommer att vara utgångspunkten till vidare, mer tolkande, diskussion (Figur 21).

Till att börja med så skall det sägas att Tältringen som sådan är en i det minsta osäker struktur. Denna benämning är främst tolkad utifrån fyndspridning och kolspridning, och inte utifrån tydliga strukturella spår. Att vi har kallat ytan en tältring är kanske mer en artefakt av begreppsbruk i fält, snarare än en väl argumenterad hypotes. Som beskrivelsen av den möjliga anläggningen visat så finns det flera möjliga sätt att tolka den potentiella tältringen, och ingen utav dem är direkt övertygande. Fyndspridningen skulle möjligen kunna ge en vag indikation på att spridningsmönstret håller sig inom ett visst område (med reservation för förflyttningar i massorna som kan ha skett

efter att ytan varit i bruk), vilket skulle kunna indikera på ett fysiskt hinder som en tältduk. Men generellt så är materialet för litet och spåren för otydliga för att hypotesen om att "här har det stått ett tält" skall vara konklusivt. Det går lika lätt att använda mina argument för att tolka platsen som en knackplats med en öppen eldstad. Det enda vi kan säga är att kanske var det en tältring eller kanske var det en knackplats.

Ett liknande problem finner vi när vi ser på dateringarna ifrån ytan. Det är minimum runt 460 år mellan de två troliga dateringarna vi fick ut ifrån undersökningen, och kanske så mycket som 700 år (Ts16086.54 som daterades till runt 2750 f. Kr passar inte ihop med det litiska materialet och kommer för närvarande att ignoreras). Det är möjligt att man här skulle kunna peka på att vi har flera faser, men igen så passar detta inte ihop med det som de litiska fynden säger oss. Dessa fynd pekar mot en fokuserad produktion av spån och ett nästan uteslutande bruk av flinta. Det verkar som om man har plockat med sig en del flintknölar och preparerat på plats, men även haft med sig några förpreparerade kärnor. Så detta tyder på att vi bara har haft en uppehållsperiod på platsen. Vilket för oss tillbaka till dateringarna. Teknologiskt så kan vi spåra ett fåtal spån producerat med tryckteknik, en teknik som startar upp i mellanmesolitikum och hålls gående fram till skifferteknologin gör sitt intåg runt 5000–4500 f.Kr. (Bjerck, 2008). Igen är detta inget som hjälper oss när båda våra dateringar ligger i första halvan av senmesolitikum. Likaså ligger de båda dateringarna stratigrafiskt riktigt, vilket gör att vi inte kan avskriva den ena som

Figur 21 Forvika till vänster och Kåringsklubben till höger. Bilderna är tagna med ca 30 minuters mellanrum den 23 mars 2022.

problematiske i den måttan. Det är intressant att den äldre dateringen är av rönn (Ts16086.55), en trädart som vi annars inte identifierat bland kolproverna i projektet. Rönn är inte direkt vanligt i det arkeologiska materialet men inte heller på något vis unikt (personlig kommentar Andreas Kirchhefer 11/11–22). Det har blivit funnet i stenålder- och äldre metalltidkontexter i Nordnorge ett flertal gånger tidigare, som i Storbåthelleren i Flakstad (Jørgensen, 2020), i Hasvik på Sørøya (Skandfer, Vollan & Damm, 2020) och på Skarvikberget i Porsanger (Oppvang, 2018). Jag skulle gärna vilja peka mot att denna äldre datering på rönn är den mindre troliga, men innan vi har gjort ett flertal utvidgade träartsanalyser ifrån eldstäder ifrån denna tid, så är det allt för många möjliga felkällor i en sådan tolkning. Det är dock en frågeställning som kan vara värd att ta med vidare.

I slutänden så kan vi inte säkert säga när den möjliga tältringen på Forvika var i bruk med det vi för närvarande vet om lokaliteten. Endast att det troligen var antingen runt 6450 f.Kr. eller

Figur 22 Spår av ras på grund av vatten.

runt 5850 f.Kr., och att de som uppehöll sig där troligen hade med sig det mesta som de behövde och endast producerade enklare redskap som de hade behov för där och då. Troligen så har vi här att göra med en kortare aktivitetsperiod, om det så har att göra med en övernattnings eller ett kortare uppehåll för jakt eller fiske i närområdet.

Retrospektivt så är det lätt att se varför Fylkeskommunen registrerade tre potentiella hus på Forvika, medan vi bara fann ett. På de tidiga översiktfotona av lokaliteten så är det fyra relativt tydliga, V-formade fördjupningar i tapehacket som skulle kunnat ha indikerat på ingrävningar (Figur 22). Bara det mest södra av dessa hack visade sig dock även vara ett hus, och vattnet som lett till detta hack hade till del ödelagt huset.

Att kalla Hus 1 för ett hus är kanske dock lite att ta i. "Nedgrävd husliknande struktur" skulle möjligen varit en bättre beskrivning. För det är några saker som var tydliga med anläggningen. Delar av den var helt klart nedgrävd, detta var främst tydligt i dess södra del, men även delvis i den del som grävts in i tapesacket. Dess exakta avgränsningar är dock inte säkra, eftersom de tycks ha blivit bortspolade. Likaså gjorde vi en del fynd i anläggningen samt så var det ett stort kollager i dess södra del. Vi saknade dock andra strukturella spår som stolphål, uppbyggda väggvallar, avgränsad eldstad osv. Det är möjligt att man skulle kunna argumentera för någon typ av uppbyggnad av den södra avgränsningen av anläggningen, att det skulle kunna varit någon typ av vägg här. De flertal tunna lager med torv på torv som identifierades här sticker sig ut gentemot resten av lokaliteten. Inget liknande gick att återfinna någon annanstans. Möjligen skulle det kunna ha något med bäcken att göra, att detta på något vis skett naturligt genom nedsköljt material eller liknande. Jag kan dock inte helt se för mig hur detta kan ha skett. Men på andra sidan så kunde vi inte heller finna några säkra tecken på att denna torvuppbyggnad var mänskligt konstruerad. I slutänden må vi konstatera att det är en möjlig hypotes att vi hade någon typ av uppbyggd sydlig torvvägg till Hus 1, men att vi inte kunde bevisa det.

Fyndmaterialet från anläggningen saknade formella redskap och bestod främst av spår av spånproduktion och bipolär teknik. Vi har en

något större variation av råmaterial jämfört med uppe på tältringen, ca 25 % kvarts samt ca 7 % bergskristal, medan resten så gott som var flinta. Nästan 9 % av materialet var dock vattenrullat i Hus 1 gentemot 0 % i tältringen. Men överlag så pekar fyndmaterialet mot en senmesolitisk datering, något som överensstämmer med C-14 dateringarna som lade sig runt 5500 f.Kr.

Dateringarna från Hus 1 var intressanta av ett par olika orsaker. Även om de tre dateringarna var relativt samlade, från mellan 5712–5537 f. Kr, så överlappar de inte helt med varandra (se Figur 17). De två dateringarna som inte hade någon överlapp (Ts16086.43 och .69) var även insamlade ifrån vad som tolkades som samma kollager (A11776). Det var bara 13 år mellan yngsta möjliga datering på den äldre och äldsta möjlig datering på den yngre, men det visar dock på att vi troligen hade upprepade aktivitetsfaser i detta kollager som vi inte kunde identifiera i fält. Den andra intressanta saken med kolproverna från Hus 1 var att de alla bestod av björk, en träart som i övrigt var frånvarande ifrån de analyserade proverna från Forvika och Forvikneset. Utan en bredare träartsanalys av en större del av materialet så kan vi inte säga med säkerhet att man endast använde björk i denna struktur, men med den analys vi har fått gjord, så ser det ut att vara på detta vis. Så i den enda synligt nedgrävda husstrukturen på de två lokaliteterna så fann vi dels ett ovanligt stort kollager och vidare så bestod alla de tre kolproverna som analyserades av björk. Att björk är en generellt användbar träart har vi många källor på, men varför man specifikt skulle välja just den för att elda med den är osäkert. Av tillgängliga träsorter i området så har björk och rönn högst brandvärde och de sotar ned mindre än många andra träsorter. Så funktionalism är en möjlighet. En annan möjlighet är att kollagret kan ha varit en del av ett tak till huset som sedermera brunnit ned. Att använda björkbark till takkonstruktioner är känt från de flesta platser där björk växer. Men det fungerar dock inte med de skilda dateringarna ifrån kollagret (om vi inte vill förklara detta med olika egenålder i träet som använts). Det är också lite underligt att trots att vi hade ett så stort och tydligt kollager, så saknade vi helt spår av en eldstad. Med lite god vilja så skulle vi kunna säga att några av stenarna som låg inne i huset kunde ha bildat en dålig eldstad,

då de låg runt/i direkt relation till kollagret. Men då skulle vi också behöva förklara varför andra stenar som låg i liknande formationer i huset inte var eldstäder.

Sammanlagt så har vi en tydligt nedgrävd anläggning, vars form påminner om en mindre huskonstruktion. Med ett kraftigt kollager i dess södra ände, men som saknar spår efter en eldstad. Tillsammans med ett rätt magert litiskt material utan spår av verktyg. Kollagrets placering närmast uppemot det sydöstra hörnet på huset gör det något otypiskt för att vara en eldstad. Det är dock möjligt att kollagret har sprits ut något i strukturen på grund av senare intrång av vatten, men det verkade snarare förvånansvärt välbevarat under utgrävning. Inte minst när man ser på den mängd vatten som tycks ha rört sig genom anläggningen. Jag finner det personligen svårt att se Hus 1 som en vanlig husstruktur som man bodde i på grund av ovanstående beskrivningar från fältarbetet. Så, frågan är om Hus 1 i stället skall ses som någon typ av mer specialiserad strukturtyp; som ett rökningshus eller någon annan typ av specialbyggnad. Tyvärr så saknas det dock även tydliga tecken på detta.

Området nord för Hus 1 kallade vi för ett aktivitetsområde efter att vi avskrivit de tre potentiella husen från förundersökningen. Området hade en del fynd, en del sprida fläckar av kol över hela ytan, men inga tydliga spår efter konstruktioner. Vi trodde ett tag att vi hade funnit en eldstad i områdets nordliga del, men efter undersökning hade vi inget som klart pekade på detta.

Fyndmaterialet, framför allt när det kommer till typer av bergart, var mer varierat än på resten av lokaliteten, men det var fortfarande mycket få redskap på ytan. Kvarts blir nu den dominerande bergarten (43 %) efterföljt av flint (35 %), med resterande fyra bergarter på sammanlagt 23 %. Det ser ut som om fokuset på den litiska produktionen har varit att producera små, tunna skarpa avslag, troligen för att bruka till kompositionsredskap. Troligen var det harpuner, knivar och/eller spjut som konstruerades, antagligen för fiske och jakt på sjö däggdjur. Något som fyndet av ett fiskesänke på lokaliteten kan underbygga.

Dateringarna som blev tagna på aktivitetsområdet visar på att det var i bruk de sista par hundra åren innan 5000 f.Kr. Vi hade som sagt även en senare datering (4346–4252 f. Kr), men beskrivelsen av, och osäkerheten över, denna kolbit gör att jag lutar emot att den inte är relaterad till aktiviteten på ytan. Detta gör att det är möjligt att aktivitetsytan endast hade spår efter en händelse på platsen, då resterande dateringar alla överlappar varandra. Storleken på ytan, variationen av material och spridningen av kol gör dock att jag mer ser för mig att platsen används till ett flertal kortare uppehåll under denna tid.

En annan möjlighet är att aktiviteten på denna yta hänger samman med aktiviteten på Forvikneset precis i syd. Den äldre av de två dateringarna på Forvikneset (Ts16087.1 5217-5056) sammanfaller mycket fint med dateringarna ifrån aktivitetsytan på Forvika. Likaså gör råmaterialfördelningen på de två platserna. Forvika har en god bit mer flinta än Forvikneset, men detta kan möjligen förklaras med att det runnit ned ifrån Tältringen ovanför, men det är något som behöver kontrolleras närmare innan det går att säga säkert. Så det är möjligt att aktiviteten som skedde på Forvika var något som man ville göra en bit ifrån platsen man bodde (om hypotesen att Forvikneset var en till stor (?) del ödelagd boplats håller). Kanske var det en slaktplats eller något liknande, där man använde sig av och behövde reparera kompositredskap för slakt? Ett göromål som kan lukta en del och som drar till sig asätare, och som det inte gör så mycket om det rinner ned en del vatten över aktivitetsytan man brukar. Även om inte Forvika och Forvikneset var i bruk samtidigt, så bör vi dock kunna tänka oss att de var i bruk av mer eller mindre samma grupp av människor.

Det insamlade materialet ifrån Forvika kan möjligen ge oss en tendens av hur man har skiftat fokus på användningen av hårda bergarter i regionen under ca 1000 år. Vid tältringen i början av 5000-talet f. Kr så brukade man sig nästan uteslutande av flinta med ett litet bruk av kvarts. När vi kommer ned till aktiviteten vid Hus 1 några hundra år senare är flinta fortfarande dominerande, men ungefär 1/3del av materialet består nu utav kvarts och bergkristall.

När vi slutligen kommer över till aktivitetsområdet i slutet av 5000-talet f.Kr. så har kvarts och bergkristall blivit dominerande och vi börjar även se inslag av chert och kvartsit. Det är fortfarande 35 % flint på ytan, men som vi varit inne på så är det möjligt att en del av detta material är nedspolat från övre delen av lokaliteten. Detta är givetvis bara en hypotes, och vidare jämförande studier behövs för att testa den.

Forvika visar sig i efterhand ha varit en förvånansvärt populär plats att återvända till under 5000-talet f.Kr., trots hur pass utsatt platsen tycktes vara för framför allt vattengenomströmning. Vi har i minimum tre separata händelser som lämnat sina egna unika spår på lokaliteten, och det är gott möjligt att åtminstone Hus 1 och aktivitetsområdet kan vara flerfasiga, även om vi inte har några säkra spår åt varken det ena eller det andra hållet. Varför Forvika var så populär kan vi inte säkert säga, men dess placering mellan Fiskøya i syd och Fiskefjorden i nord kanske har något med saken att göra. Även om dessa namn givetvis är många tusen år yngre.